

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

HET EIGENDOM VAN DE NIET-BEVAARBARE EN NIET-VLOTBARE WATERLOPEN

De wet van 15 Maart 1950 tot wijziging van de wetgeving betreffende de onbevaarbare waterlopen heeft de van oudsher omstreden vraag, aan wie deze waterlopen toebehoren, weerom in het centrum van de belangstelling geplaatst. Zelden vindt men een rechtsvraag, die tot zulke uiteenlopende rechtspraak en rechtsleer aanleiding gaf. Het dient ons dan ook te verwonderen, dat men van de wet van 15 Maart 1950 geen gebruik maakte om de Gordiaanse knoop door te hakken, zoals reeds lang is geschied in de buitenlandse wetgevingen.

Het vraagstuk blijft gesteld. De wet ontwijkt de moeilijkheid « met elegantie », zoals de verslaggever in de Senaat zich uitdrukt (zitting van 22 Maart 1949, Parl. Besch. 1948-1949, n° 178). De bedoeling van deze studie is : de bestaande systemen terzake aan een bondig onderzoek te onderwerpen, om dit overzicht vervolgens te toetsen aan de nieuwe bepalingen van de wet van 15 Maart 1950.

De oplossingen vóór de wet van 15 Maart 1950.

Wij treffen systemen aan, die het eigendomsrecht van de onbevaarbare waterlopen splitsen in dat van de bedding en dat van het water; andere onderwerpen bedding en water aan hetzelfde regime. Wij wensen ons oordeel over dit punt voor te behouden; het is alleen duidelijkheidshalve, dat wij het geraadzaam oordelen, de verschillende stelsels te beschouwen achtereenvolgens voor de bedding en voor het water.

A. De bedding.

Wij kunnen de literatuur en de rechtspraak samenvatten in vier systemen, die de eigendom van de bedding toekennen respectievelijk aan :

1° *De oevereigenaars*. Deze thesis vindt haar aanhangers bij een deel der Belgische rechtspraak, in de rechtsleer bij Laurent, Orban, Kluyskens, Pandectes Belges, Wodon, Chardon e.a. De wet van 8 April 1898 deed ze in Frankrijk zegevieren.

2° *Het openbaar domein van Staat of gemeente*. Deze stelling wordt verdedigd door een ander deel der Belgische rechtspraak (aanvankelijk ook door het Hof

van Cassatie), door een deel der Franse rechtspraak vóór 1898, in de rechtsleer door Demolombe, Aubry et Rau, het Belgisch Comité van Wetgeving, enz.

3° *Niemand* (res nullius). Deze opvatting wordt gehuldigd door een derde deel van de Belgische rechtspraak, door het grootste deel van de Franse rechtspraak vóór 1898, o.m. door het Franse Hof van Cassatie, in de rechtsleer vooral door De Page en Planiol.

4° *Het openbaar domein of het privaat gemeentelijk domein*, naargelang de onbevaarbare waterloop groot of klein is. Deze alleenstaande thesis werd voorgehouden door Delbeke et Mavaut (*Une thèse nouvelle sur la propriété des cours d'eau non navigables ni flottables*, Bruxelles-Paris, 1894).

Om bondig een oordeel te vellen over de evolutie van de rechtspraak in België, kan het volstaan te verwijzen naar de uitspraken onzer Hoven alleen :

Hof van Cassatie, 2.12.1848, Pas. I, 690 : 2e stelling; 23.4.1852, Pas. I, 245 : 2e stelling; 27.7.1885, Pas. I, 252 : 3e stelling.

Hof van Beroep Brussel : 6.5.1885, Pas. II, 313 : 2e stelling; 16.7.1846, Pas. II, 260 : 1e stelling; 8.6.1858, Pas. 1859, II, 315 : 2e stelling; 21.2.1870, Pas. 1871, II, 459 : 2e stelling; 14.2.1871, Pas. II, 161 : 3e stelling; 29.5.1873, Pas. II, 274 : 2e stelling; 5.3.1874, Pas. II, 338 : 2e stelling; 29.11.1890, Pas. 1891, II, 164 : 2e stelling; 8.1.1904, Pas. II, 165 : 3e stelling; 28.12.1906, Pas. 1907, II, 100 : 3e stelling.

Hof van Beroep Gent : 7.7.1835, Pas. 278 : 3e stelling; 22.7.1844, Pas. 1845, II, 341 : 2e stelling; 19.2.1849, Pas. II, 292 : 2e stelling; 6.7.1872, Pas. II, 333, 3e stelling; 10.7.1943, Pas. II, 60 : 3e stelling.

Hof van Beroep Luik : 5.2.1880, Pas. II, 313 : 2e stelling; 20.12.1905, Pas. 1906, II, 79 : 2e stelling; 7.12.1923, Rev. Adm. 1924, 399 : 1e stelling.

Onze rechtspraak schijnt aldus te evolueren ten gunste van de derde stelling. In de meest recente rechtspraak huldigen de rechtbanken in het Vlaamse land de tweede stelling, die in Wallonië de eerste, en de Brusselse de derde (Victor Genot : *La législation nouvelle en matière de cours d'eau non navigables*. Bruxelles, 1950, p. 14).

Deze controversen in rechtsleer en rechtspraak vinden hun oorsprong in de onsamenvangende regeling

van het eigendomsregime der onbevaarbare waterlopen, voorzien door het B. W. B. De meeste auteurs onderstellen dat de opstellers zijn blijven aarzelen op dit punt, wegens de diversiteit van regelingen in de verschillende Franse costuymen, en niet minder wegens de uiteenlopende meningen van de jurisconsulten.

Laten wij achtereenvolgens de cruciale artikelen van het B. W. B. onder ogen nemen.

1° Art. 538 B. W. B. maakt een duidelijk onderscheid tussen de waterlopen die afhangen van het Openbaar Domein, nl. de bevaarbare en vlotbare, en de andere waterlopen. In geheel het tweede boek van het B. W. B. en in het bijzonder in de bewoordingen van art. 644 wordt dat onderscheid bevestigd. Opdat de onbevaarbare waterlopen tot het Openbaar Domein zouden behoren, moest de wet zulks voorzien, want het regime van het Openbaar Domein is een uitzonderingsregime (Laurent, VI, 15; Demolombe, X, 130; Wodon, *Droit des Eaux*, 216).

Dit artikel van het B. W. B. is het zwakke punt van de theorie van het Openbaar Domein; de drie stelsels maken er eensgezind gebruik van om ze ten gronde toe af te breken (zie o.m. Laurent, l.c.; De Page, V, 767).

De voorstanders van het tweede stelsel (cfr. Cass. 2.12.1848, Pas. I, 690; Cass. 23.4.1852, Pas. I, 245; Cass. 7.1.1904, Pas. I, 103; oudste rechtspraak: Douai, 18.12.1845, D. P. 1846, II, 46) verwijzen naar het einde van art. 538, waaruit blijkt dat de opsomming der goederen van het Openbaar Domein in art. 538 niet limitatief is: «en alle delen van het Frans grondgebied die niet vatbaar zijn voor privaat eigendom».

Het zal gemakkelijk zijn het onaanvaardbare van dit argument aan te tonen. Vooreerst kan het niet volstaan, te bewijzen dat die opsomming niet beperkend is, om de onbevaarbare waterlopen bij het Openbaar Domein te rangschikken; men dient ook te bewijzen dat de onbevaarbare waterlopen niet vatbaar zijn voor privaat eigendom, hetgeen men niet doet. Integendeel, de rechtspraak neemt eensgezind aan, dat er waterlopen bestaan die aan particulieren toebehoren, nl. diegene die voor het ontstaan van het B. W. B. reeds door een regelmatige titel werden verkregen (Cass. fr. 28.4.1891, Pand. fr. I, 143; Cass. fr. 21.2.1893, D. P. I, 319; Cass. 7.1.1904, Pas. I, 103; Luik, 20.12.1905, Pas. 1906, II, 79; cfr. Laurent, VII, 270). Welnu, wanneer men het daarover eens is, vallen alle beschouwingen in het niet, die, uitgaande van de bestemming en de waarde van de onbevaarbare waterlopen, deze voor privaat eigendom niet vatbaar verklaren. Wanneer men een onbevaarbare waterloop aantreft die vatbaar is voor privaat eigendom, dan levert men het afdoend bewijs dat zij het alle zijn.

Vervolgens druist de redenering van de partijangers der tweede stelling in tegen het elementair gezond verstand. Wanneer de bevaarbare waterlopen nominatim bij het Openbaar Domein gerangschikt worden door art. 538, dan betekent dit — tenzij de wetgever nonsens decreeteerde — dat de onbevaarbare waterlopen niet tot het Openbaar Domein behoren. Dit is des te duidelijker, wanneer wij art. 644 herlezen, dat spreekt over «andere waterlopen, dan diegenen die door art. 538 verklaard worden, deel uit te maken van het Openbaar Domein», zijnde volgens de niet betwiste en onbetwistbare verklaring de onbevaarbare waterlopen. Men kan hierbij slechts de bedenking maken, hoe een uitgebreide rechtspraak de theorie van het Openbaar Domein heeft durven voorhouden, in weerwil van de expliciete regeling van het B. W. B.

Uit art. 538 kan men met zekerheid besluiten, dat

de bedding der onbevaarbare waterlopen niet tot het Openbaar Domein behoort. Aldus is reeds één stelsel geëlimineerd.

2° Art. 561 B. W. B. In de regelen aangaande de natrekking wordt door het B. W. B. gezegd, dat de eilanden die ontstaan in de bevaarbare of vlotbare rivieren aan de Staat toebehoren (art. 560) en deze die ontstaan in de onbevaarbare waterlopen aan de oever-eigenaars (art. 561).

De voorstanders van de eerste stelling putten hieruit hun meest solied argument (Laurent, VI, 18; Championnière, *De la propriété des eaux courantes*, n° 426; Pand. Belg., V^o *Eaux courantes*, n° 70; Nota sub. Rb. Gent, 11.3.1942, Tijdschr. Notaris., 1942, 83; Nota sub Gent, 10.7.1943, Tijdschr. Notaris. 1944, 81). De regelen van artt. 560 en 561 hebben gevallen van natrekking tot voorwerp, vermits zij in het aldus getitelde hoofdstuk voorkomen. Welnu, die natrekking van eilanden geschiedt ten opzichte van de bedding, practisch zowel als theoretisch. Practisch: omdat het eiland niet verenigd wordt met de oever, doch wel met de bedding. Theoretisch: omdat de natrekking klaarblijkelijk niet ten voordele van de oever geschiedt wat de eilanden betreft die in bevaarbare rivieren ontstaan: de Staat is immers geen eigenaar van de oevers dezer rivieren; de regel van art. 561, bij analogie met deze van art. 560, vertrekt van hetzelfde beginsel, namelijk natrekking op de bedding. Welnu, indien de eilanden in onbevaarbare waterlopen ontstaan, door natrekking op de bedding aan de oever-eigenaars toebehoren, dan sluit dit in dat de bedding reeds toebehoort aan de oever-eigenaars.

Tegen het argument van art. 561 werd langs verschillende zijden storm gelopen.

Vooreerst zegt men: dat argument keert zich tegen diegenen die er beroep op doen. Indien de bedding toebehoorde aan de oever-eigenaars, dan behoorden op die bedding ontstane eilanden hun uiteraard toe, uit hoofde van de algemene regel van art. 552, en dus ware het niet nodig geweest een art. 561 te formuleren. Indien de wetgever zulks toch nodig oordeelde, dan was het omdat zoniet die eilanden hadden toebehoord aan het Privaat Domein, volgens de tweede stelling als verhandelbare voortbrengselen van het Openbaar Domein, volgens de derde stelling als heerloze zaken. De bepaling van art. 561 dient dus beschouwd te worden niet als een geval van natrekking, maar als een afwijking ervan; en het eigendomsrecht van de oever-eigenaars op de eilanden in de onbevaarbare waterlopen is slechts een «concessie» ten voordele van particulieren op een res nullius of op het Openbaar Domein (Planiol et Ripert, III, n° 491; Planiol, I, n° 2189; De Page, V, n° 767).

Moesten wij op deze redenering ingaan, dan konden wij evenzo in eenmaal art. 553 en vlg. overbodig heten. Al die artikelen ontwikkelen of specificeren enkel het hoofdbeginsel der natrekking, door art. 552 geponeerd... Bovendien verliest men uit het oog, dat de artikelen 556 tot 562 een logisch geheel vormen: de geleidelijke natuurverschijnselen geven aanleiding tot natrekking (artt. 556, 557, 560 en 561), de «schielijke» en «gewelddadige» in principe niet (artt. 559 en 562). Men kan nergens op steunen om aan art. 561 een betekenis te geven, die het uit dit logisch geheel zou lichten. En anderzijds dienen wij te onderstrepen, dat de eilandvorming van art. 561 een kenschetsend geval van natrekking uitmaakt. De bestanddelen van de aarskingen die het eiland vormen, zijn inderdaad herkomstig van hogerliggende erven, die, gesteld dat terzake geen natrekking bestond, die aanslijkingen zouden kunnen opeisen. Aan wie ook de bedding van

de onbevaarbare waterloop toebehoort het zal slechts door natrekking zijn dat hij zich het ontstane eiland zal kunnen toeëigenen. De redenering van de tegenstanders der eerste stelling is dus niet enkel buitensporig, maar volkomen uit de lucht gegrepen.

Anderen beweren, dat art. 561 de eilanden in onbevaarbare waterlopen toekent aan de oevereigenaars, omdat zij geen belang vertronen voor de Staat. Zij beroepen zich op de voorbereidende werken (Rb. Brussel, 14.8.1873, B. J. 1511; Locré, Code civil, II, n^{rs} 1-14; Delbeke en Mavaut, o.c., p. 134), Laurent (VI, 18) en Championnière (o.c., n^{rs} 418-421) hebben evenveel argumenten uit de voorbereidende werken geput ten voordele van de eerste stelling. Men kan dus daarop weinig staat maken. En bovendien kunnen de voorbereidende werken de duidelijke voorschriften van de wet niet omkeren.

Tenslotte verwijzen Delbeke en Mavaut (l.c.) naar het Romeinse Recht. Het eiland trekt niet na op de bedding, zeggen zij, maar wel op de oever. Naarmate een aanslikking op de bedding een eiland vormt, wordt zij juridisch afgescheiden van de bedding: het statuut van de bedding is er niet meer op toepasselijk, maar wel dat van oeverland. Dat eiland zal immers eigen oevers bezitten, waarop artt. 556 en 557 B. W. B. toepasselijk zijn. De werkelijke oevers van de rivier worden aldus langs weerszijden a.h.w. uitgebreid tot alle land, dat zich tot in de helft van de waterloop boven het waterpeil verheft: het eiland is volgens hen een stuk van de oever. Deze vergezochte constructie steunt op geen enkele wettekst en geeft aan de begrippen eiland, oever, enz. een betekenis die noch in rechte noch in de praktijk te verantwoorden is. Deze zienswijze houdt geen rekening met het feit, dat de «juridische afscheiding» van eiland en bedding, de natrekking tussen beiden niet in de weg staat, maar integendeel opdringt. Natrekking veronderstelt immers een «feitelijke» vereniging — welke tussen eiland en bedding wel niet kan betwist worden! — tussen goederen toebehorende aan verschillende eigenaars — hetgeen door de beschouwingen over de juridische afscheiding van eiland en bedding slechts bevestigd wordt. En tenslotte zouden volgens die mening, de eilanden in de bevaarbare rivieren eveneens delen van de oever moeten zijn, hetgeen weerlegd wordt door art. 560 B. W. B. Dit bewijst ten overvloede dat de door Delbeke en Mavaut gemaakte opwerping geen steek houdt.

Men kon nog een argument halen tegen de eerste stelling, uit de laatste bewoordingen van art. 561, en het verwondert ons dit nergens te hebben aangetroffen. De tekst luidt: «indien het eiland niet aan een zijde is ontstaan, behoort het de eigenaars van beide oevers toe, te rekenen van de lijn die men veronderstelt in het midden van de rivier getrokken te zijn». Indien de opstellers van het B. W. B. duidelijk wisten aan wie de bedding van de waterloop toebehoort, dan zouden zij schrijven: «het eiland behoort toe aan de oovereigenaars naarmate het ontstond in dat deel van de bedding dat ieder van hen toebehoort». Deze opwerping heeft slechts een relatieve waarde. Wij weten dat de opstellers van het B. W. B. onzeker waren betreffende het behandelde vraagstuk. Maar de redactie van art. 561 in zijn geheel genomen, alsook in zijn tekstverband met de andere beschikkingen over de natrekking, stelt zonder twijfel voorop, dat de bedding der onbevaarbare waterlopen aan de oevereigenaars toebehoort.

3° Art. 563 brengt evenwel de eerste stelling aan het wankelen. Wanneer de onbevaarbare waterloop «een nieuwe loop aanneemt en de oude bedding ver-

laat, nemen de eigenaars van de nieuw ingenomen erven tot vergoeding de oude verlaten bedding, ieder naar evenredigheid van de hoeveelheid grond die hij verloren heeft». Indien de bedding der onbevaarbare waterlopen aan de oevereigenaars toebehoort, dan wordt de oovereigenaar, die eigenaar is van de oude bedding, onteigend zonder eerbiediging van de voorwaarden voorzien in art. 11 van de Grondwet; en anderzijds zou het logisch toepassen van de eerste stelling tot het absurde gevolg leiden, dat de nieuwe oovereigenaar, naast de oude bedding, die hij krachtens art. 563 verkrijgt, eveneens de nieuwe bedding behoudt als oovereigenaar (Planiolet et Ripert, III, 491; De Page, V, n° 767; Delbeke en Mavaut, o.c., p. 145; Rb. Brussel, 14.8.1873, B. J. 1511).

Voor de bevaarbare waterlopen levert art. 563 geen moeilijkheden op. De oude bedding behoorde toe aan het Openbaar Domein van de Staat; door het drooglopen gaat ze over naar het Privaat Domein van de Staat. De nieuwe bedding behoort eveneens toe aan het Openbaar Domein, zodat de nieuwe oevereigenaars de facto ontzet worden uit de strook gronds, door de nieuwe bedding in beslag genomen. Het is dus billijk dat zij vergoed worden en dit geschiedt door de overdracht van de beschikbaar geworden oude bedding.

Wat de bevaarbare waterlopen betreft, zeggen de voorstanders van de eerste stelling, dat art. 563 een uitzonderlijke regeling inhoudt om redenen van billijkheid (Laurent, VII, n^{rs} 16-17; Championnière, o.c., n° 431; Chardon, *Droit d'Alluvion*, n° 45; Daviel, *Des cours d'eau*, II, n° 536). Wij hebben nochtans de indruk, dat men over de draagwijdte van art. 563 al te licht heenstapt. Men zegt ons niet waarom het billijk is, dat de nieuwe oovereigenaar, die toch eigenaar zou gebleven zijn van de nieuwe bedding, de oude bedding als vergoeding moet bekomen. Het grondverlies voor de waterloop levert wel nadelen op, maar het gebruik van het stromend water brengt niet minder voordelen bij.

De uitleg van art. 563, in het licht van de eerste stelling, is niet zo eenvoudig, doordat het niet woordelijk zegt aan wie de nieuwe bedding toebehoort. Zij blijft alleszins niet eigendom van de nieuwe oovereigenaars, die «vergoed worden voor het grondverlies dat ze lijden», door hun deel in de oude bedding. De eigenaar van de nieuwe bedding kan niemand anders zijn dan de eigenaar van de oude bedding. Art. 563 zegt het niet uitdrukkelijk, maar stelt het voorop. Het lijkt wel ongewoon, dat de oorspronkelijke oovereigenaar, die de drooggelopen bedding verliest, de nieuwe bedding van de waterloop verwerft, alhoewel deze misschien niet meer grenst aan zijn eigendom. Het is nochtans een redelijke oplossing. De oude oovereigenaar was eigenaar van een bedding door het water overspoeld, met de nadelen en de voordelen die dat water voor zijn erf medebracht. Zelfs wanneer de waterloop zijn loop wijzigt, blijft de oude oovereigenaar eigenaar van een overspoelde bedding. De nieuwe oovereigenaar integendeel had oorspronkelijk geen overspoeld land; wanneer de waterloop een deel van dit land inneemt, krijgt hij in ruil droog land terug, namelijk de oude drooggelopen bedding. Dit artikel verdedigt aldus het statu-quo in de waarde en de aard der eigendommen, tegen een brutaal natuurverschijnsel.

Art. 559 B. W. B. gaf ons een ander voorbeeld van die opvatting: wanneer een herkenbaar stuk land wordt losgerukt van het oeverland en zich bij een lager liggende oever gaat aanzetten, dan blijft dat stuk land principieel toebehoren aan de oorspronkelijke eigenaar. Het B. W. B. beijvert zich om de feite-

lijke grondverschuivingen, door brutale natuurelementen veroorzaakt, in de mate van het mogelijke juridisch teniet te doen. Wij zegden boven reeds, dat de regels van artt. 556 tot 562 een logisch geheel vormen: natrekking bestaat bij geleidelijke natuurverschijnselen, niet bij brutaal ingrijpen van de natuur. Welnu, art. 562 is niets anders dan een vervolg op art. 562: beide artikelen bespreken het geval, waarbij de waterloop plots een nieuwe bedding vindt. Zowel art. 559, als artt. 562 en 563 willen het statu-quo der plaatsen, die door de natuur werden omgewoeld, juridisch bewerkstelligen.

Men kan tot nog toe uit art. 563 geen bewijs halen ten voordele van het eigendomsrecht der oevereigenaars op de bedding, maar evenmin ten nadele.

Maar wij gaan verder. Onderstellen wij even, dat artt. 562 en 563 niet bestonden: het hoofdargument van diegenen die de stelling der oevereigenaars bestrijden, zou wegvallen, en deze stelling zou quasi algemeen aanvaard worden. In dit geval zou de oevereigenaar van een waterloop, die een nieuwe arm vormt, zijn aanspraken kunnen doen gelden: 1° op de nieuwe bedding of op de helft ervan, en 2° op het geheel of de helft van het eiland door de armvorming ontstaan, bij natrekking op de bedding die hem geheel of voor de helft toebehoort. Om die aanspraken te bestrijden werden artt. 562 en 563 geschapen. Wanneer de waterloop in de oude en de nieuwe bedding blijft vloeien, treedt geen wijziging in, in de eigendomsgrenzen: de nieuwe bedding behoort geheel toe aan de oorspronkelijke eigenaars van de grond, het gevormde eiland eveneens; de oude bedding blijft toebehooren aan de oevereigenaars. Wanneer integendeel tengevolge van die armvorming de oude bedding droogloopt, worden de rechten van de oevereigenaars op de oude bedding overgedragen op de nieuwe bedding en omgekeerd, terwijl de grond van het gevormde eiland niet van eigenaar verandert. Om het statu quo der eigendommen, na het ingrijpen van het natuurgeweld, te herstellen, was het nodige de permutatie tussen eigenaars van oude en nieuwe bedding te voorzien; voor het door de armvorming ontstane eiland volstond het te zeggen, dat geen natrekking op de bedding intreedt, en de oorspronkelijke eigenaar van de grond het eiland behoudt. In het licht van de stelling der oevereigenaars tonen wij aldus aan, niet enkel hoe logisch art. 563 past in het geheel der regelen over de natrekking bij waterlopen, maar vooral hoe noodzakelijk art. 563 is indien men die stelling aanvaardt. Men kan dus a fortiori geen bewijs halen uit het toegelichte artikel, om de thesis der oevereigenaars neer te halen.

Het uitzonderlijk karakter en de juiste draagwijdte van art. 563 blijkt nog uit het feit, dat de drooggelopen bedding — indien de droogloping niet gepaard gaat met de vorming van een nieuwe arm — quasi algemeen aan de oevereigenaars wordt toegewezen (cfr. Laurent, VI, n° 16-17; Demolombe, X, n° 153; contra alleen Brussel, 28.9.1827, Pas. 155). De verslagen van het Comité voor Wetgeving dd. 28.10.1893, 13.7.1894 en 6.6.1929, alsook een Ministerieel Rondschrijven van 28.3.1901 (Rev. admin., 1901, p. 248), die voorhielden dat deze drooggelopen bedding aan het Privaat Domein van de Staat toebehoort, werden noch door de Rechtsleer noch door de Rechtspraak gevolgd.

Hoe kan men zulks aanvaarden, zonder voorop te stellen dat de oevereigenaars eigenaar zijn van de bedding, en dat art. 563 slechts een uitzonderlijke billijkheidsregeling is? Men heeft ons verwezen naar art. 557 B.W.B. om aan die evidentie te ontkomen (Delbeke en Mavaut, p. 134): de drooggelopen bedding

zou toebehoren aan de oevereigenaars, omdat art. 557 voorziet dat de droge plaatsen, die door het terugtrekken van het water vrijkomen, aan de oevereigenaars toebehoren, en omdat nergens wordt gezegd dat het geval van algeheel terugtrekken van het water — het geheel drooglopen van de bedding — hierdoor niet wordt bedoeld.

Wij hebben een dubbele reden om deze zienswijze te verwerpen. Vooreerst betreft art. 557 niet het geval van loutere droogloping van oever of bedding, maar wel het onmerkbaar en veelal onbeduidend wijzigen van de loop der wateren, namelijk wanneer deze één der oevers aanvreten en daardoor zich enigszins terugtrekken van de andere oever. Het artikel veronderstelt duidelijk het blijven voortbestaan van de waterloop. Vervolgens is art. 557 toepasselijk, zowel op bevaarbare als op onbevaarbare waterlopen: ook langsheen de bevaarbare waterlopen worden de oevereigenaars eigenaar van de door terugtrekking vrijgekomen oever. Welnu de drooggelopen bedding van een bevaarbare waterloop behoort ongetwijfeld toe aan het Privaat Domein van de Staat. De redenering van Delbeke en Mavaut is dus ongerijmd, wat betreft de betekenis van art. 557 voor de bevaarbare waterlopen. Zij is het dus ook voor de onbevaarbare waterlopen, omdat art. 557 ondubbelzinnig het geval van algehele droogloping ener bedding uitsluit.

De enige uitleg voor de vaststaande mening, dat de eenvoudig drooggelopen bedding toebehoort aan de oevereigenaars, is te vinden in de eerste stelling, die wij verdedigen. Meteen wordt de betekenis van art. 563 in zijn waar daglicht gesteld: een uitzonderlijke billijkheidsoplossing voor een uitzonderlijke toestand.

4) Art. 644 al. 2. De eigenaar, wiens erf door een waterloop doorsneden wordt, mag de loop ervan wijzigen en er volledig van genieten, op voorwaarde, de waterloop, waar hij zijn erf verlaat, aan zijn normale loop terug te geven. De voorstanders van de stelling der oevereigenaars roepen dit artikel vanzelfsprekend in: indien de exclusieve oevereigenaar over de richting, de lengte, de breedte, de wateren, enz. van de waterloop op zijn eigendom onbeperkt beschikt, dan betekent dit ongetwijfeld dat hij eigenaar is van de bedding. Wanneer deze toebehoorde aan het Openbaar Domein, dan zijn die rechten niet uit te leggen: die verregaande bevoegdheid van de oevereigenaars kan men immers geen concessie meer noemen; zij is de negatie zelf van het eigendomsrecht van het Openbaar Domein. Wanneer anderzijds de onbevaarbare waterloop een *res nullius* ware, dan diende deze beschikking niet voor te komen in het B. W. B., maar wel krachtens art. 714 B.W.B. in bijzondere wetten.

De tegenstanders voeren aan, dat de oevereigenaars, door te veel te willen bewijzen, niets meer bewijzen: art. 644 ware overbodig, zeggen zij, indien de bedding aan de oevereigenaars toebehoorde (De Page, I, c.; Brussel, 29.11.1890, Pas. 1891, II, 164). Dit is de betekenis van art. 644 verdraaien. Het doel van art. 644 is niet rechten te vestigen ten behoeve van de oevereigenaars, maar wel deze in te perken ten behoeve van de lager liggende erven. Wanneer wij het vervolg van art. 644, namelijk art. 645, lezen, dan stellen wij vast, dat het B.W.B. een dubbele bekommernis heeft terzake: de rechten van de eigenaars en de belangen van de landbouw. Elke exclusieve oevereigenaar, en zelfs elke eenvoudige oevereigenaar, kan art. 644 inroepen tegen de hogergelegen exclusieve oevereigenaar: dat is «het belang van de landbouw». Maar elke exclusieve oevereigenaar kan zijn eigendomsrechten op de bedding laten gelden: dat zijn de «rechten van de eigenaars».

Dit art. 644, gezien in zijn verband met art. 645, brengt ons weerom het bewijs, dat de oevereigenaars eigenaar zijn van de bedding der onbevaarbare waterlopen.

5) Wij laten hier als min belangrijk terzijde, de argumenten voor en tegen, geput uit de Wet op de Politie der onbevaarbare waterlopen, de fiscale wetten terzake, het Romeins en het oud feodaal recht. Dit zijn immers niet meer dan « beschouwingen », die niets kunnen wijzigen aan de regelen door het B.W.B. voorgehouden.

Wat de tegenstrijdige beoordelingen van het Oude Recht betreft, hebben wij slechts één houvast, namelijk dat de onbevaarbare waterlopen destijds vatbaar waren voor privaat eigendom (Luik, 20.12.1905, Pas. 1906, II, 79; Luik, 20.7.1911, Pas. 1912, II, 29; e.a. reeds geciteerd.

* * *

Als besluit stellen wij voorop, dat volgens de regelen van het B. W. B. de bedding der onbevaarbare waterlopen aan de oovereigenaars toebehoort. Wat betekent zulks in de praktijk? Deze stelling is toepasselijk op de meeste gevallen, namelijk waar de eigendomstitel der oovereigenaars niet uitdrukkelijk zegt of de waterloop in het erf begrepen is.

Maar deze stelling geldt niet voor :

1° Waterlopen waarvan de eigendom uitdrukkelijk door titel aan derden wordt toegewezen. Wij zagen boven dat de Rechtspraak, met inbegrip van het Hof van Cassatie, aanvaardt, « dat, welke ook het eigendomsregime weze waaraan het B. W. B. de onbevaarbare waterlopen onderwerpt, dit de eigendomsrechten door titel gestaafd, eerbiedigt. »

2° Waterlopen door de *verkrijgende verjaring* verworven. Deze usucapio schijnt praktisch slechts denkbaar, wanneer zij steunt op een gebrekkige of betwiste titel. Het komt inderdaad als onmogelijk voor, het bewijs te leveren, dat daden van gebruik of genot betreffende een onbevaarbare waterloop onbetwistbare eigendomsdaden uitmaken. Men zal steeds kunnen opwerpen dat die daden van gebruik of genot in een louter gedogen hun oorsprong vinden, of steunen op art. 644 B. W. B., of tenslotte slechts erfdiensbaarden uitmaken, waarvan men dan nog het voortdurend en zichtbaar karakter zal moeten aantonen opdat ze door verjaring zouden kunnen verkregen worden.

Maar anderzijds komt de usucapio de verkrijging door titel nuttig ter hulp. De titels van eigendom op een onbevaarbare waterloop zijn immers, in de huidige stand van Rechtsleer en Rechtspraak, alle aanvechtbaar, daar men zelfs niet eensgezind is over de vraag, wie in het oud regime eigenaar was van die waterlopen.

3° Waterlopen waarvan de bedding *kunstmatig* werd *gewijzigd* sinds het B. W. B. De oude bedding blijft haar oorspronkelijke eigenaars toebehoren, maar de nieuwe bedding behoort toe aan de eigenaars van de nieuw ingenomen erven : deze zijn niet noodzakelijkerwijze al de oovereigenaars.

4° Waterlopen waarvan de bedding *op natuurlijke wijze* werd *gewijzigd* sinds het B. W. B. Hierop wordt de hoger geschetste regeling van art. 563 toegepast, die vooropstelt door de permutatie van oude en nieuwe bedding, dat noch de ene noch de andere aan de oovereigenaars toebehoort.

De kunstmatig afgeschafte of natuurlijk drooggelopen bedding volgt evenwel de algemene regel.

5° De *gedeclassseerde bevaarbare waterlopen*, waar-

van de bedding — al dan niet drooggelopen — alleszins aan het Privaat Domein van de Staat toebehoort.

* * *

B. Het water.

Aangaande de eigendom over het water der onbevaarbare waterlopen staan slechts twee theses tegenover elkaar :

1. De heersende mening, dat het water tot de res communes behoort (Depage, V, n° 767; Planiol, I, n°s 2189 en 2416; Planiol et Ripert, III, n° 492; Cass. 2.12.1948, Pas. I, 690; ook de Franse wet van 8.4.1898).

2. De stelling, die de medeëigendom van alle oovereigenaars over de gehele lengte van de waterloop verdedigt (Laurent, V, 19; Pand. Belg., V° *Eaux courantes* n° 76).

De betwisting over dit punt heeft minder praktisch dan academisch belang. Het gebruik van het lopend water wordt immers uitvoerig geregeld door het B. W. B., de Wet op de onbevaarbare waterlopen en het Veldwetboek.

Die eerste stelling stuit op onoverkomelijke bezwaren. Art. 714 B. W. B. zegt dat het gebruik van de gemeenschappelijke zaken door bijzondere wetten geregeld wordt; welnu de principiële regeling van het gebruik van het lopend water vinden wij niet in bijzondere wetten, maar in artt. 644 en 645 B. W. B.

Bovendien druist het tegen de werkelijkheid in, dat het water van de onbevaarbare waterlopen door eenieder zou kunnen gebruikt worden. Noch het B. W. B., noch de bijzondere wetten erkennen enig gebruiksrecht van andere personen dan de oovereigenaars. Zo wordt bijv. de erfdiensbaardheid van waterleiding, van steun en van drainering (art. 15 en vlg. Veldwetboek) beperkt tot die eigenaars, die over het water beschikken kunnen, d.w.z. voor de onbevaarbare waterlopen de oovereigenaars of diegenen, die krachtens de oovereigenaars het gebruik der wateren hebben.

Het stelsel der « res communes » op de onbevaarbare waterlopen toepassen is tenslotte onlogisch. Het regenwater is een res communis. Maar waar het op de grond valt, kan de erfeigenaar het zich toeëigenen (Rb. Namen, 26.7.1898, J. J. P. 1899, p. 338), en art. 641 B. W. B. bevestigt dit, door te zeggen dat de waterbron toebehoort aan de eigenaar van het erf waarop zij ontspringt. Het kan dus niet betwist worden, dat de natuurlijke wateren, vooraleer zij een bedding vormen, aan de grondeigenaar toebehoren. Men kan dan geen enkele reden aanhalen, om uit te leggen waarom diezelfde reeds toegeëigende wateren opnieuw gemeenschappelijke zaak zouden moeten worden wanneer zij een bedding vormen, om weerom toegeëigend te worden door het Openbaar Domein wanneer zij een bevaarbare waterloop vormen, en tenslotte een tweede maal res communis te worden in de zee. Het is logisch, dat de natuurlijke wateren, eens toegeëigend, dit blijven tot zij hun gehele natuurlijke loop hebben voltrokken.

Het tweede stelsel kan om andere redenen bezwaarlijk verdedigd worden. Medeëigendom van de wateren onderstelt, dat het aandeel van elke oovereigenaar, zonder daarom gelijk te zijn, op hetzelfde geheel zou slaan, nl. op hetzelfde watervolume. Welnu het staat vast, dat de oovereigenaar noch eigendoms- noch gebruiksrechten kan laten gelden op de wateren stroomafwaarts. Het medeëigendomsrecht van elke oovereigenaar kan dus enkel slaan op het watervolume langsheen of doorheen zijn erven, vermeerderd met het watervolume stroomopwaarts. Het « aandeel » waarop de rechten van elke oovereigenaar slaan, is

groter of kleiner naarmate zijn erven minder of meer stroomopwaarts zijn gelegen. Vermits die « aandelen » uiteraard een verschillend voorwerp hebben is mede-eigendom uitgesloten.

Daarom houden wij het met die Rechtsleer, die het eigendomsprobleem van bedding en water niet onderscheidt, en de eigendom van het water toewijst aan de eigenaar van de bedding, hetzij in de regel de oever-eigenaar. Aldus zijn de rechten op het water van de onbevaarbare waterloop, door art. 644 B.W.B. geconsacreerd, geheel in overeenstemming gebracht met art. 640 en vlg. B.W.B. aangaande het regime der gewone natuurlijke wateren. Naarmate de wateren op zijn erf — de bedding — vloeien, behoren zij de oever-eigenaar — eigenaar van de bedding — toe; wanneer ze zijn erf verlaten, behoren zij de onmiddellijk lager liggende erfeigenaar toe.

Art. 640 B. W. B., dat het afvloeingsrecht voor alle natuurlijke wateren vestigt, is toepasselijk op de wateren van de onbevaarbare waterloop. Er is geen enkele reden aanwezig om deze ervan uit te sluiten.

Indien anderzijds tot nog toe eensgezind werd aangenomen, dat de oevereigenaar de langs- of doorheen zijn erf stromende onbevaarbare waterloop niet mag bevuilen, dan werd dit uitsluitend afgeleid uit art. 644 B. W. B. (b.v. Cass. fr. 6.7.1897, D.P. I, 536). Die deductie is ongetwijfeld ver gezocht. Wanneer men integendeel aanneemt, dat de bedding en het water van de onbevaarbare waterloop aan de oevereigenaars toebehoort, wordt die deductie overbodig door de toepasselijkheid van art. 640 B.W.B.

* * *

De wijzigingen van de wet van 15 Maart 1950.

Art. 14 van de nieuwe wet luidt: « De bedding van een afgeschafte waterloop wordt verondersteld (1) toe te behoren aan de gemeente waarop zij ligt. Gedurende zes maanden, te rekenen van de betekening die hun daarvan door het Gemeentebestuur gedaan wordt, hebben de aangelanden van de verlaten bedding het recht zich te doen machtigen, in volle eigendom over het vrijgemaakt terrein te beschikken, mits ze zich ertoe verbinden, naar het verslag van deskundigen de waarde te betalen, hetzij van het eigendom, hetzij van de meerwaarde, ingeval zou bewezen zijn dat ze eigenaars waren van de grond ».

1. Wij stellen vast, dat de wet niet spreekt over de eigendom van de wateren van de onbevaarbare waterloop. Al wat wij boven zegden over de eigendom van de wateren blijft ongewijzigd gelden.

De wet voorziet, dat de eigenaar van de bedding een vergoeding zal betalen voor de meerwaarde, ontstaan door het droogmaken van zijn bedding. Die vergoeding schijnt op het eerste zicht niet billijk, daar de eigenaar tevoren evenmin vergoed werd door om het even wie, voor het grondverlies ten behoeve van het water. Maar indien de bedding aan de oevereigenaar toebehoort, dan is zij eenvoudigweg belast met de erfdienstbaarheid van afvloeiing, die een natuurlijke erfdienstbaarheid is waarvoor de lijdende erfeigenaar niet vergoed wordt. Indien derden de loop van de waterloop wijzigen en op hun erf brengen, dan nemen zij de last van de erfdienstbaarheid over, zonder daartoe door de staat der plaatsen gehouden te zijn. De oude eigenaar van de bedding wordt integendeel bevrijd van de erfdienstbaarheid, hetgeen hij billijk moet vergoeden aan diegene die de erfdienstbaarheid heeft overgenomen.

(1) Vermoed.

Maar art. 640 B.W.B. heeft een keerzijde, die door Rechtsleer en Rechtspraak herhaalde malen werd toegelicht. De lageregelegen erfeigenaar heeft niet alleen de verplichting de afvloeiing te dulden, maar bovendien het recht om daarvan te genieten (Cass. 27.4.1865, Pas. I, 689; Laurent, VII, n° 225; Kluyskens, III, n° 269). Het afvloeiingsrecht is namelijk een wederkerige erfdiensbaarheid. Wanneer de hogeregelegen erfeigenaar de natuurlijke afloop der wateren stremt, berooft hij de lager gelegen erven van de wateren die hen toekomen uit hoofde van art. 640 B.W.B. en trouwens ook door verjaring.

De bewoordingen van art. 14 der nieuwe wet zijn dus wel zeer onvolledig. Het is mogelijk dat het erf in waarde stijgt door het droogmaken der bedding, doch het schijnt ons meer dan waarschijnlijk, dat die meerwaarde in vele gevallen niet zal opwegen tegen het waardeverlies door het verlies van het stromend water geleden. Indien bijv. een nijverheid langsheen de waterloop was gevestigd, al was het slechts een watermolen, zal de omleiding van de waterloop aanzienlijke schade aan die nijverheid berokkenen, tegenover dewelke het droogmaken van de bedding een onbeduidend voordeel biedt. Hetzelfde is waar, in geval waterleidings- of draineringsinstallaties langsheen de oude bedding werden aangebracht. En zelfs weiden en bouwland haalden niet te onderschatten voordelen uit de nabijheid van de waterloop. Indien de wet alleen spreekt van meerwaarde voor het bepalen van de vergoeding, kan deze dan gecompenseerd worden met het geleden waardeverlies? Quid, wanneer het verlies aanzienlijker is dan de meerwaarde?

Wij vragen ons af, hoe de Rechtspraak tegenover die leemte in de wet zal reageren. Zelfs indien zij hardnekkig vasthoudt aan de thesise, die het water der onbevaarbare waterlopen bij de res communes rangschikt — wie ook de eigenaar van de bedding weze, — ook dan nog worden de oude oevereigenaars ontzet uit de gebruiks- en genotsrechten die art. 644 B.W.B. hen verleent (Vgl. Rb. Nijvel, 16-1-1950, J.T. 1951, 41). De onteigeningsvergoeding aan de oude oevereigenaars verschuldigd zal er niet minder om bedragen.

2. Bedoelt art. 14 der wet, de bedding van al de onbevaarbare waterlopen te onderwerpen aan het wettelijk vermoeden, dat zij aan de gemeente toebehoort?

De wet spreekt wel uitsluitend over de bedding van de « afgeschafte » waterlopen, maar toch rijst de vraag waarom dit vermoeden tot deze alleen beperkt blijft. Theoretisch kunnen immers alle onbevaarbare waterlopen afgeschaft worden, en bij de afkondiging van de wet bestond geen onderscheid tussen de waterlopen die al dan niet krachtens deze wet kunnen afgeschaft worden. De bestaansreden van dit beperkt vermoeden is duidelijk weer te vinden in art. 11 en vgl. van de nieuwe wet. De openbare besturen dragen voortaan veruit de zwaarste last in de bijzondere verbeteringswerken aan de onbevaarbare waterloop en bijzonder in de kosten van omleiding van de waterloop. Het door de wet ingestelde vermoeden is het geschikte middel, om een gedeelte van die kosten af te wentelen op de oude oevereigenaars.

Zoals de tekst van art. 14 luidt geldt het wettelijk vermoeden ten behoeve van de gemeente slechts naarmate de waterlopen worden afgeschaft. Zolang de waterloop onaangeroerd wordt gelaten, blijft het eigendomsprobleem voortbestaan, dat wij oplosten ten voordele van de oevereigenaars. Eveneens wanneer de onbevaarbare waterloop op natuurlijke wijze werd omgeleid, treedt het vermoeden van art. 14 der wet niet in. Het feit dat deze wet art. 563 B.W.B. niet af-

schaft, bewijst de beperkte draagwijdte van het geschapen vermoeden.

3. In welke mate kan het door de wet gevestigd vermoeden bestreden worden?

Het hoeft geen betoog, dat het vermoeden ontzenuwd wordt in de vijf voornoemde gevallen, waar het eigendomsrecht van de particulier op de bedding niet kan betwist worden.

Maar hoe kan het vermoeden bestreden worden in de meeste gevallen, nl. wanneer noch door titel, noch door verjaring, noch — wegens de bijzondere aard van het geval — door het B.W.B., de eigenaar van de onbevaarbare waterloop duidelijk wordt aangewezen? De nieuwe wet schaft geen enkele beschikking van het B.W.B. terzake af, zodat de verschillende theorieën die er werden op gebouwd, hun grondslag bewaren. Wij weten evenwel dat de afwijkende beschikking van de bijzondere wet de voorrang geniet op de algemene regel door de algemene wet voorgehouden, zodat de theorieën op het B.W.B. gebouwd waardeloos zouden geworden zijn, indien de nieuwe wet op de onbevaarbare waterlopen eenvoudigweg de bedding aan de gemeente had toegewezen.

Dit doet zij niet. De nieuwe wet creëert slechts een vermoeden juris tantum, dat met alle bewijsmiddelen kan bestreden worden. Aldus kan de particulier het tegenbewijs leveren op grond van het B.W.B.

In theorie blijft de betwisting voortbestaan. Maar de nieuwe wet lost ze praktisch op. Wetende dat de Rechtspraak uiterst verdeeld is over de eigendom van de onbevaarbare waterloop, kunnen wij voorstellen dat zij voortaan zal grijpen naar het enig houvast dat geboden wordt, het wettelijk vermoeden van art. 14.

Men zal niet kunnen opwerpen dat het geschapen vermoeden een onteigening van de oevereigenaar betekent. Hem wordt immers uitdrukkelijk het vermogen toegekend zijn eigendomsrecht te bewijzen, in welk geval het vermoeden vervalst. De «elegantie» van de oplossing bestaat precies daarin, dat de gemeente zich de afgeschafte bedding van de onbevaarbare waterloop zal kunnen toeëigenen, omdat de particulier haast nooit zijn bewijzen van eigendom zal kunnen doen zegevieren voor de rechter. De betwisting wordt verschoven van het theoretisch plan, naar dit

van het bewijsrecht. De wetgever heeft het oplossen van de betwisting afgewenteld op de rechter.

* * *

Om de huidige stand van het eigendomsvraagstuk betreffende de bedding van de onbevaarbare waterlopen samen te vatten, stellen wij de verschillende hypothesen in volgend schema op.

Algemene Regel :

1. De *bespoelde* bedding behoort toe aan de oevereigenaars (onze mening) het Openbaar Domein of is res nullius, naar het oordeel van de rechter.
2. De *natuurlijke drooggelopen* bedding behoort toe aan de oevereigenaars. Indien de onbevaarbare waterloop terzelfdertijd een andere bedding heeft aangenomen, wordt de eigendom van de oude bedding aan de eigenaar van het nieuw ingenomen erf toegewezen (permutatie van art. 563 B.W.B.).
3. De *kunstmatig drooggelegde* bedding behoort toe aan de oevereigenaars (onze mening) of het Privaat Domein. Indien de drooglegging geschiedde na de wet van 15 Maart 1950, wordt de bedding vermoed toe te behoren aan de Gemeente waarop zij gelegen is.

Afwijkingen :

1. Indien het eigendomsrecht op de bedding uitdrukkelijk in een *titel is vermeld*.
2. Indien het door *verjaring* werd verkregen.
3. De nieuwe bedding van een onbevaarbare waterloop, *kunstmatig aangelegd* sinds het B.W.B., behoort toe aan de eigenaar van het nieuw ingenomen erf.
4. De nieuwe bedding van een onbevaarbare waterloop, *natuurlijk ontstaan* sinds het B.W.B. behoort toe aan de eigenaar van het nieuw ingenomen erf. Indien de nieuwe bedding ontstaan is, tegelijkertijd met het drooglopen van de oude bedding, behoort ze toe aan de eigenaar van de oude bedding (permutatie van art. 563 B.W.B.).
5. De bedding van een *gedeclassseerde bevaarbare* waterloop behoort toe aan het Privaat Domein van de Staat.

Leo LINDEMANS,
Advocaat bij het Hof van Beroep
te Brussel.

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

1e Kamer — 1 Februari 1951.

Eerste Voorzitter : M. Soenens.

Raadsheer-Verslaggever : M. Giroul.

Advocaat-Generaal : M. Ganshof van der Meersch.

Burgerlijke- en strafvordering. — Voorrang van strafvordering boven afzonderlijk ingestelde burgerlijke vordering. — Schorsing van de burgerlijke zaak krachtens art. 4, Wet van 17 April 1878.

De bij artikel 4 van de wet van 17 April 1878 gestelde regel, krachtens dewelke, indien de burgerlijke vordering niet tegelijkertijd met de strafvordering wordt vervolgd, de uitoefening ervan wordt opgeschort, zolang bij eindvonnis geen uitspraak is gedaan over

de strafvordering, die vóór of gedurende de vervolging der burgerlijke vordering is ingesteld, spruit voort uit het beginsel van de voorrang van de strafvordering op de burgerlijke vordering en van het gezag erga omnes van de beslissingen van de strafrechter.

De wetgever heeft deze opschorting voorgeschreven omdat het strafvonnis ten opzichte van de afzonderlijk ingestelde burgerlijke vordering gezag van gewijsde heeft ten aanzien van de punten, welke aan openbare en burgerlijke vordering gemeenschappelijk zijn.

Door deze regel van openbare orde heeft de wetgever bedoeld te voorkomen, dat tegenstrijdigheid zou kunnen ontstaan tussen de strafrechtelijke en de burgerrechtelijke beslissingen, zulks ten gevolge van het beginsel, dat aan het strafrechtelijk gewijsde

een noodzakelijke en dwingende invloed toekent op het berechten der burgerlijke vorderingen.

Het feit, dat een bepaald bedrag aan de lasthebber of ondergeschikte van een onderneming is overhandigd ten behoeve van die onderneming, is een essentiële voorwaarde voor het wanbedrijf van misbruik van vertrouwen, dat door die lasthebber of ondergeschikte ten nadele van zijn last- of werkgeefster zou zijn gepleegd. Nu dat feit aan het oordeel van de strafrechter onderworpen is en de beslissing hierover invloed kan uitoefenen op de voor de burgerlijke rechter aanhangig gemaakte vordering, moet de behandeling dezer burgerlijke vordering geschorst worden.

Coöperatieve vennootschap « Uw eigen Huis »
t/ François Aimé.

Gelet op het bestreden arrest, gewezen de 5 Januari 1950 door het Hof van Beroep te Brussel;

Over het enig middel : schending van artikel 4 van de wet van 17 April 1878, bevattende de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering, 491, 496 van het Wetboek van Strafrecht, 1382, 1384 en inzonderheid 1384 lid 3, 1998 van het Burgerlijk Wetboek, 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest de exceptie van schorsing, die door aanlegster uit voormeld artikel 4 werd afgeleid, afwijst onder voorwendsel dat de burgerlijke rechter in casu over het voorwerp van de vordering uitspraak doen kon zonder dat hij diende te beslissen over een misdrijf of over een burgerlijke fout, welke zich met de strafrechtelijke schuld vereenzelvigde, dat het ten laste van Tirpitz gelegde feit een misbruik van vertrouwen kan zijn, doch er ook in kan bestaan de gelden te hebben verloren, te hebben laten ontvreemden of, zonder bedrieglijk opzet, te hebben nagelaten ze aan aanlegster af te geven; dat ook de hypothese kan in aanmerking worden genomen, dat Tirpitz werkelijk de som aan aanlegster zou hebben afgegeven; dat de burgerlijke rechter de met een bepaalde bestemming verrichte overhandiging der gelden aan Tirpitz kan vaststellen, aangezien deze overhandiging een voorafgaande voorwaarde uitmaakt voor het misbruik van vertrouwen en niet een eigenlijk bestanddeel van het misdrijf; dat de burgerlijke rechter, zonder dat zijn beslissing een erkenning van het bestaan van een strafrechtelijke inbreuk impliceert, kan vaststellen dat Tirpitz een fout heeft begaan door de ontvangen gelden niet aan aanlegster over te maken, en doordat het arrest, uitspraak doende over de grond, releveert dat Tirpitz werkelijk in het bezit van de gelden werd gesteld en dat, welke ook de qualificatie weze van de bewezen fout van Tirpitz, strafrechtelijke inbreuk of burgerlijk misdrijf, de verantwoordelijkheid van aanlegster in de zaak betrokken is evenals aanlegster trouwens insgelijks verantwoordelijkheid zou dragen indien Tirpitz geen fout had begaan en haar de gelden had afgegeven;

Zulks terwijl luidens de artikelen 491 en 496 van het Wetboek van Strafrecht, de wanbedrijven van misbruik van vertrouwen en van oplichting bij bedrieglijk opzet van de dader en de overhandiging der gelden aan hem onderstellen, omstandigheden over dewelke de strafrechter noodzakelijk uitspraak moet doen, en dat dienvolgens de rechters over de grond in casu niet konden zeggen dat de gelden aan Tirpitz ter hand waren gesteld, noch de hypothese in aanmerking konden nemen in welke deze zonder bedrieglijk opzet zou hebben nagelaten de gelden aan aanlegster over te maken, noch zelfs de hypothese in aanmerking konden nemen, dat Tirpitz de gelden aan aanlegster zou heb-

ben afgegeven, op straffe voormeld artikel 4 te schenden, hetwelk de voorrang van de openbare op de burgerlijke vordering bekrachtigt :

Overwegende dat de bij artikel 4 van de wet van 17 April 1878 gestelde regel, krachtens welke, in geval de burgerlijke vordering niet tegelijkertijd als de strafvordering wordt vervolgd, de uitoefening er van wordt opgeschort, zolang er over de strafvordering, vóór of gedurende de vervolging der burgerlijke rechtsvordering ingesteld, bij eindvonnis geen uitspraak is gedaan, voortspruit uit het beginsel van de voorrang van de strafvordering op de burgerlijke vordering en van het gezag erga omnes van de beslissingen der strafrechten;

Overwegende dat de wetgever deze opschorting tot regel heeft gesteld omdat het strafvonnis ten opzichte van de afzonderlijk ingestelde burgerlijke vordering het gezag van het gewijsde heeft aangaande de punten, welke gemeen zijn aan de openbare en aan de burgerlijke vordering;

Dat hij door deze regel van openbare orde bedoeld heeft te vermijden dat tegenstrijdigheid zou kunnen ontstaan tussen de beslissingen, ten gevolge van het beginsel, dat aan het strafrechtelijk gewijsde een noodzakelijk en verplichte invloed toekent op het berechten der burgerlijke vorderingen;

Overwegende dat blijkens de stukken der rechtspleging aanlegster vóór het Hof van Beroep de exceptie van schorsing heeft opgeworpen om de reden dat de beslissing, welke over de burgerlijke vordering moest uitgesproken, in tegenspraak zou kunnen zijn met de beslissing van het strafgerecht;

Overwegende anderzijds dat uit het bestreden arrest blijkt dat verweerder in verbreking zijn vordering tot teruggave van een bedrag, groot 75.000 frank, heeft gegrond op het feit dat hij dit bedrag, hetwelk voor aanlegster in verbreking was bestemd, aan een zekere Tirpitz, lasthebber of aangestelde van genoemde aanlegster, heeft overhandigd;

Overwegende dat het arrest vaststelt dat de openbare vordering tegen Tirpitz is ingesteld wegens misbruik van vertrouwen ten nadele van de aanleggende vennootschap;

Overwegende dat, in strijd met hetgeen het bestreden arrest beslist, het bestaan van het door verweerder aangevoerde feit, namelijk van de overhandiging door hem van het bedrag van 75.000 frank aan Tirpitz in diens hoedanigheid van lasthebber of aangestelde van aanlegster, een essentiële voorwaarde is voor het wanbedrijf van misbruik van vertrouwen, dat door Tirpitz ten nadele van aanlegster gepleegd zou zijn, wanbedrijf hetwelk het voorwerp is van de thans hangende openbare vordering en hetwelk niet zou kunnen gepleegd geweest zijn indien het bedrag hem niet overhandigd was geweest;

Dat vermits het bestaan zelf van het door verweerder in verbreking aangevoerde feit aan de beslissing van het strafgerecht is onderworpen en aangezien deze beslissing dus invloed kan uitoefenen op de vordering welke vóór de burgerlijke rechter was gebracht, dezelve, in de toenmalige staat der zaak, over deze vordering geen uitspraak kon doen zonder de dwingende, in het middel aangehaalde, bepaling van de wet van 17 April te miskennen;

Om deze redenen,

Verbreekt het bestreden arrest;

Beveelt dat onderhavig arrest zal worden overgeschreven in de registers van het Hof van Beroep te Brussel en dat melding er van zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerder tot de kosten;

Verwijst de zaak naar het Hof van Beroep te Luik.

HOF VAN VERBREKING

2e Kamer. — 26 Juni 1950.

Voorzitter : M. Louveaux.

Raadsheer-Verslaggever : M. Anciaux Henry
de Faveaux.

Advocaat-Generaal : M. Colard.

Douanen en accijnzen. — Opmaken van proces-verbaal van strafbare feiten tegen accijnzen niet aan fatale termijn gebonden.

Art. 233 van de Algemene Wet van 26 Augustus 1822 bepaalt geen uiterste termijn voor het opmaken van de processen-verbaal, waarbij de misdrijven en fraudes tegen en de overtredingen van die wet worden geconstateerd.

Het verlopen van een min of meer lange termijn tussen de dag van de feiten en die van het opstellen van het proces-verbaal kan derhalve geen nietigheid ten gevolge hebben.

De in art. I, lid 2 van de wet van 28 Dec. 1912 bepaalde termijn van vijf dagen begint eerst te lopen vanaf het opmaken van het proces-verbaal, dit wil zeggen vanaf het sluiten van de akte; laatstgenoemde wet bepaalt evenmin een termijn, binnen dewelke het proces-verbaal moet worden opgemaakt.

Ernst, Léon t/ De Belgische Staat (Minister van Financiën).

Gelet op het bestreden arrest, 6 Maart 1950 gewezen door het Hof van Beroep te Luik;

Over het eerste middel : schending van de artikelen 118, 124, 143, 177, 190, 233, 240 en 329 van de algemene wet van 26 Augustus 1822, 1 van de wet van 28 December 1912 en van de rechten der verdediging, doordat het bestreden arrest geweigerd heeft de nietigheid uit te spreken van het proces-verbaal van 22 Augustus 1947, terwijl de feiten voorgekomen waren op 18 Februari 1947 en de wet vereist dat het proces-verbaal binnen de vijf dagen aan zekere formaliteiten onderworpen wordt :

Overwegende dat, door te bevelen dat het proces-verbaal « onmiddellijk of zo spoedig mogelijk zal worden opgemaakt », artikel 233 van de algemene wet van 26 Augustus 1822 geen uiterste termijn voorziet voor het opstellen van de processen-verbaal, waarbij de misdrijven, fraudes en overtredingen van voormelde wet worden vastgesteld en duidelijk heeft uitgedrukt dat geen nietigheid kon worden opgelopen wegens het verlopen van een min of meer lange termijn tussen de datum van de feiten en die van het opstellen van het proces-verbaal;

Overwegende, wel is waar, dat artikel 1, par. 2, van de wet van 28 December 1912 voorschrijft dat binnen de vijf dagen na het opstellen van het proces-verbaal het oorspronkelijk onderworpen wordt aan de aftekening « ne varietur » van een rangoverste der bekeurders en dat afschrift er van aan de overtreders afgegeven of per post aangetekende brief gezonden wordt;

Overwegende dat een proces-verbaal eerst als opgesteld kan beschouwd worden, wanneer het volledig is en ondertekend door de opstellers en dat dus de termijn van 5 dagen slechts loopt vanaf het sluiten van de akte; dat men er niet kan aan twijfelen, dat zulks de wil is van de wetgever, wanneer men, enerzijds, opmerkt dat de formaliteit van het visa die vervangt van de bevestiging en van de registratie, welke

enkel kan verstaan worden na het sluiten van het proces-verbaal, en, anderzijds, dat het visa moet gevolgd worden door het afgeven van een afschrift aan overtreder, afschrift dat onvolledig zou zijn, indien de akte niet gesloten was; dat daaruit volgt dat de bepaling van artikel 1 par. 2 van de wet van 28 December 1912 zonder invloed is wat de termijn betreft voor het opstellen van het proces-verbaal;

Dat het middel in zijn twee onderdelen in rechte niet opgaat ;

..... (het overige zonder belang).

NOOT : In dezelfde zin Verbreking, 14 Juni 1949, R. W., 1949-50, 439.

HOF VAN VERBREKING

2e Kamer. — 26 Juni 1950.

Voorzitter : M. Louveaux.

Raadsheer-Verslaggever : M. Daubresse.

Advocaat-Generaal : M. Colard.

Procedure in cassatie. — Verscheidene eisers in cassatie gerechtigd om zich bij een en hetzelfde verzoekschrift in cassatie te voorzien. — Overlegging van een enkele expeditie van het bestreden arrest voldoende.

Wanneer verscheidene eisers in cassatie, zoals in casu, zich bij een en dezelfde akte voor de onderzoeksrechter burgerlijke partij hebben gesteld, zowel in eerste aanleg als in hoger beroep samen hebben geconcludeerd en een zelfde eis hebben ingesteld, terwijl voor de rechter over de feiten niet werd betwist, dat zij een gemeenschappelijk belang hadden bij de gevorderde schadevergoeding, en derhalve gerechtigd waren zich bij één en hetzelfde verzoekschrift in cassatie te voorzien, kunnen zij volstaan met de overlegging in cassatie van een enkele expeditie van het bestreden arrest. Zij zijn niet verplicht ieder een expeditie in het geding te brengen.

Office de publicité, Librairie Payot, Pro Juventute, b. p.
t/ De Vooght Ant.

Gelet op het bestreden arrest, de 9 December 1949 gewezen door het Hof van Beroep te Brussel ;

Over de grond van niet-ontvankelijkheid, afgeleid uit het feit dat aanlegsters in verbreking, handelende in hoedanigheid van burgerlijke partijen, bij hun verzoekschrift slechts één enkele expeditie van het bestreden arrest hebben gevoegd, terwijl elk van hen er een had moeten neerleggen ;

Overwegende dat op 18 November 1947 aanlegsters zich vóór de onderzoeksrechter burgerlijke partij hebben gesteld bij middel van éézelfde akte ; dat zij zowel in eerste aanleg als in hoger beroep, samen hebben geconcludeerd en een zelfde eis hebben ingesteld ; dat vóór de rechter over de feiten niet betwist is, dat zij een gemeenschappelijk belang hadden bij de geëiste schadevergoedingen ;

Overwegende dienvolgens dat, waar aanlegsters door één zelfde verzoekschrift zich in verbreking konden voorzien, zij ook gerechtigd waren slechts één expeditie van het bestreden arrest voor te leggen ;

(Het overige zonder belang).

RAAD VAN STATE

4e Kamer. 7 November 1950.

Voorzitter : M. Vranckx.

Raadsheren : MM. Mast (verslaggever) en Buch.

Advocaat : Mr. Victor.

1. Nietigverklaring. — Termijn tot indienen van het verzoekschrift. — Stuiting.
2. Rijkspersoneel. — Tuchtstraffen. — Kennisgeving van het voorstel. — Raad van Beroep. — Niet samengesteld op ogenblik van straf. — Substantiële formaliteit. — Nietigverklaring.

1. *De termijn van verjaring, bedoeld bij artikel 4 der procedureregeling, wordt gestuit door de vraag van verzoeker, de hem opgelegde tuchtstraf te onderwerpen aan de departementale raad van beroep, wanneer het bestuur in gebreke blijft de bedoelde raad weder op te richten en zijn werkzaamheden te doen hervatten, na beloofd te hebben het geval van de betrokken ambtenaar aan de raad te onderwerpen.*

2. *De tegen een Rijksambtenaar voorgestelde tuchtstraf moet luidens artikel 88 van het K. B. van 2.10.1937 ter kennis gebracht worden van de betrokkene, die anders in de onmogelijkheid verkeert gebruik te maken van het hem door artikel 83 dito verleende recht, de zaak bij de bevoegde raad van beroep aanhangig te maken.*

De niet-naleving van deze substantiële formaliteit dient ambtshalve opgeworpen.

Het bestuur ontkomt niet aan de hem opgelegde verplichtingen, wanneer op de datum der tuchtstraf de departementale raad nog niet wederopgericht is geworden en wanneer blijkt dat het bestuur ingevolge uiterlijke en van haar wil onafhankelijke omstandigheden volstrekt en materieel in de onmogelijkheid zou verkeerd hebben deze raad vóór de bedoelde datum opnieuw samen te stellen.

B... t/ Belgische Staat (Minister van Landsverdediging en Minister van Openbare Werken).

De Raad van State,

Gezien het verzoekschrift d.d. 30 Mei 1950;

Overwegende dat het verzoek strekt tot :

1° de nietigverklaring van de bij besluit d.d. 20 April 1948 van de Minister van Landsverdediging uitgesproken tuchtstraf, waarbij aan verzoeker, over een periode van 3 maand, ingaande met 1 Mei 1948, een afhouding van 75 t.h. op zijn wedde opgelegd werd;

2° «de terugbetaling van de achtergehouden wedde»;

3° de toekenning van een ambt «dat gelijk staat met het ambt van diensthoofd, dat hij gedurende bijna negen jaar heeft bekleed»;

4° «de overplaatsing van het ministerie van Landsverdediging naar het ministerie van Openbare Werken, als ambtenaar van eerste categorie van het Rijkspersoneel met een weddeschaal van VI C van de datum van 1.7.1948, in overeenstemming met het laatste Regentsbesluit aangaande de overplaatsing der e.a. technische adjuncten der militaire gebouwen naar het ministerie van Openbare Werken».

Overwegende dat uit het dossier blijkt dat het bestreden besluit op 4 Mei 1948 aan verzoeker werd betekend;

Overwegende dat de tegenpartij inroept dat het verzoekschrift ingediend werd na het verstrijken van

de termijnen bepaald bij de artikelen 4 en 94 van het besluit van de Regent d.d. 23 Augustus 1948 tot regeling van de rechtspleging voor de afdeling administratie van de Raad van State;

Overwegende echter dat verzoeker laat gelden dat zijn beroep tot nietigverklaring niet verjaard is, daar de Minister van Landsverdediging hem «had moeten laten weten wanneer de departementale raad van beroep zijn werkzaamheden hervat had» en hij op «30 April 1948, 24 Mei 1948, 11 Januari 1949, 1 October 1949 en 30 April 1950 de heer Minister van Openbare Werken op de hoogte gebracht heeft der toegepaste tuchtstraf, met verzoek het nodige te doen om de tuchtstraf op te heffen»;

Overwegende dat, wanneer de bestreden tuchtstraf ter kennis van verzoeker werd gebracht, hij bij brief van 4 Mei 1948 aan de Minister van Landsverdediging vroeg dat zijn geval aan de departementale raad van beroep zou voorgelegd worden en dat, in afwachting, de uitvoering van de opgelegde straf zou geschorst worden; dat de directeur-generaal van het burgerlijk algemeen bestuur van het ministerie van Landsverdediging op 20 Mei 1948, bij dienstnota, aan verzoeker liet weten dat zijn geval aan de departementale raad van beroep zou worden voorgelegd, zodra dit organisme, «dat thans wederopgericht wordt, zijn werkzaamheden heeft hervat», dat er geen reden bestond om de driemaandelijke korting van 75 t.h. op zijn wedde van nu af te schorsen en dat de sanctie, goedgekeurd door de directieraad, niettegenstaande het «eventuele beroep», diende uitgevoerd;

Overwegende dat uit bovenvermelde dienstnota blijkt dat de tegenpartij de opgelegde tuchtstraf als voor herziening vatbaar beschouwde en aan verzoeker beloofde zijn geval aan de departementale raad van beroep voor te leggen, zodra dit organisme zijn werkzaamheden zou hervatten; dat verzoeker verwachten kon dat zijn geval opnieuw zou worden onderzocht en aan de departementale raad voorgelegd; dat, in deze omstandigheden, de betekening gedaan op 4 Mei 1948 de termijnen, bedoeld bij artikel 4 van het besluit van de Regent tot regeling van de rechtspleging voor de afdeling administratie van de Raad van State, niet heeft laten ingaan;

Overwegende dat uit het dossier blijkt en door de tegenpartij niet betwist wordt dat het bestreden besluit getroffen werd zonder dat verzoeker vooraf, bij toepassing van artikel 88 van het koninklijk besluit van 2 October 1937, in kennis gesteld werd met de straf welke te zijnen laste werd voorgesteld; dat verzoeker aldus in de onmogelijkheid verkeerde gebruik te maken van het recht, dat artikel 83 van bovenvermeld koninklijk besluit hem verleent, de zaak bij de bevoegde raad van beroep aanhangig te maken; dat de niet naleving van deze substantiële pleegvormen ambtshalve dient opgeworpen;

Overwegende dat zo op 20 April 1948, datum waarop de bestreden tuchtstraf werd opgelegd, de departementale raad van beroep in het ministerie van Landsverdediging nog niet wederopgericht was geworden, niet blijkt dat de tegenpartij ingevolge uiterlijke en van haar wil onafhankelijke omstandigheden volstrekt en materieel in de onmogelijkheid zou verkeerd hebben deze raad van beroep voor 20 April 1948 opnieuw samen te stellen;

Overwegende dat derhalve vaststaat dat de tegenpartij de bij de artikelen 88 en 83 van het koninklijk besluit van 2 October 1937 opgelegde substantiële pleegvormen niet heeft nageleefd;

Overwegende dat de vragen sub 2° en 3° niet onder de bevoegdheid ressorteren van de Raad van State,

zoals deze bepaald is bij de wet van 23 December 1946; Overwegende dat de vraag sub 4°, in de vorm waarin zij is gesteld, evenmin onder de bevoegdheid van de Raad van State ressorteert,

Besluit :

Artikel 1. — Het besluit d.d. 20 April 1948 van de Minister van Landsverdediging is vernietigd; het verzoek is voor het overige verworpen.

Artikel 2. — De betaling van het recht van 300 fr., wegens kosten, valt voor de helft ten laste van verzoeker en voor de helft ten laste van de tegenpartij.

.....

RAAD VAN STATE

4e Kamer. — 13 November 1950.

Voorzitter : M. Vranckx.

Raadsheren : MM. Mast en Buch (verslaggever).

Advocaat : Mr. Thielemans.

1. **Rechtspleging (Raad van State).** — **Termijn voor het annulatieberoep.** — **Stuiting van de termijn.**
2. **Gemeenten.** — **Benoemingen en voordrachten van kandidaten.** — **Herstemming.** — **Geen derde stemming toelaatbaar.** — **Machtsoverschrijding.**
3. **Openbare ambten.** — **Oproeping tot eedaflegging van niet regelmatig benoemd kandidaat.** — **Machtsoverschrijding.**

1. *Is binnen de vereiste termijn ingediend het verzoekschrift van 11 Februari 1950, gericht tegen een beslissing van de gemeenteraad dd. 1 October 1949, waartegen op 16 November 1949 door de Gouverneur een maatregel van schorsing werd genomen, die op 23 December 1949 opgeheven werd.*

2. *Bij toepassing van artikel 66, lid 4, gemeentewet, is de tweede stemming van de gemeenteraad betreffende de benoeming definitief.*

Indien de gemeenteraad oordeelde niet te kunnen uitmaken welke naam bedoeld werd bij een stembriefje, diende dit als nietig geacht, en was, bij staking der stemmen, de oudste kandidaat gekozen.

Artikel 66 sluit een derde stemming uit.

De gemeenteraad die tot derde stemming overgaat begaat een machtsoverschrijding.

3. *De Gouverneur overschrijdt zijn machten door een niet regelmatig benoemd kandidaat tot de eedaflegging op te roepen.*

Van Leemput t/ Gemeente Werchter en Bestendige Deputatie van Brabant.

De Raad van State,

.....

Gezien het verzoekschrift d.d. 11 Februari 1950;

.....

Overwegende dat het verzoek strekt :

1° tot de nietigverklaring van de beslissing van de gemeenteraad van Werchter dd. 1 October 1949, houdende benoeming van Aerts Andreas tot gemeenteeonderwijzer aan de centrumschool der gemeente;

2° tot de nietigverklaring van de beslissing van de gouverneur der provincie Brabant d.d. 23 December 1949, waarbij deze de bovenvermelde beslissing van de gemeenteraad goedkeurt;

3° tot « de eventuele nietigverklaring van het besluit van de Koning waarop de Heer Gouverneur zijn beslissing van 23 December 1949 zou hebben gesteund »;

Overwegende dat verzoeker samen met andere kandidaten, waaronder Aerts Andreas, kandidaat was voor de plaats van gemeenteonderwijzer te Werchter; dat de gemeenteraad op 1 October 1949 vergaderde ten einde tot de benoeming over te gaan; dat, daar bij de eerste stemming geen enkel kandidaat de volstreekte meerderheid bekam, er tot een tweede stemming werd overgegaan; dat er twijfel ontstond over de naam bedoeld bij een der stembriefjes; dat er dan tot een derde stemming werd overgegaan waarbij Aerts Andreas de vijf uitgebrachte stemmen behaalde; dat dientengevolge hij als benoemd door de aanwezige raadsleden aangezien werd; dat op 16 November 1949 de gouverneur van de provincie Brabant de uitvoering van deze beslissing schorste om reden dat « in strijd met artikel 66 der gemeentewet tot een derde stemming tussen Aerts en Van Leemput overgegaan werd »; dat de bestendige deputatie van de provinciale raad van Brabant op 22 November 1949 de door de gouverneur uitgesproken schorsing handhaafde; dat op 14 December 1949 de Minister van Openbaar Onderwijs aan de gouverneur liet weten dat de derde stemming zonder twijfel onregelmatig was, doch deze omstandigheid zonder belang was aangezien de herstemming reeds dezelfde uitslag had opgeleverd en dat hij, in deze omstandigheden, de procedure tot vernietiging van de desbetreffende benoeming niet zou voortzetten; dat dientengevolge de waarnemende gouverneur op 23 December 1949 Aerts Andreas verzocht de eed af te leggen ten einde in dienst te treden;

Overwegende dat de beslissing van de gemeenteraad van 1 October 1949 op 16 November 1949 door de gouverneur geschorst werd; dat deze schorsing op 23 December 1949 opgeheven werd; dat het verzoek binnen de vereiste termijnen ingediend werd;

Overwegende dat, bij toepassing van het vierde lid van artikel 66 van de gemeentewet, de tweede stemming waartoe de gemeenteraad overgegaan is definitief was; dat, indien de gemeenteraad oordeelde niet te kunnen uitmaken welke naam bedoeld werd bij een stembriefje, dit als nietig diende geacht en, bij staking der stemmen, de oudste kandidaat gekozen was; dat de bovenvermelde wetsbepaling een derde stemming uitsluit; dat, waar de gemeenteraad van Werchter tot een derde stemming overgegaan is, hij zijn macht heeft overschreden;

Overwegende, wat de vraag sub 2° betreft, dat bij de bestreden beslissing van de gouverneur een kandidaat werd opgeroepen om als onderwijzer de eed af te leggen, die niet regelmatig benoemd werd; dat de gouverneur zijn macht heeft overschreden;

Overwegende dat sub 3° gevraagd wordt eventueel een koninklijk besluit te vernietigen; dat uit de overgelegde stukken niet blijkt dat het koninklijk besluit waarvan gewaagd wordt, zou getroffen zijn geweest,

Besluit :

Artikel 1. — De beslissing van de gemeenteraad van Werchter d.d. 1 October 1949 en de beslissing van de gouverneur van Brabant d.d. 23 December 1949 zijn vernietigd.

Artikel 2. — De betaling van het recht van 300 fr., wegens kosten, valt ten laste van de tegenpartij, gemeente Werchter.

.....

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

10e Kamer. — 4 Juli 1950.

Voorzitter : M. Baers.

Raadsheren : M.M. Schilling en Schuermans.

O.M. : M. Dykmans, Subst.-procureur-generaal.

Bevoegdheid in strafzaken. — Verknochtheid. — Splitting.

Wanneer een militair wegens verknochtheid voor de correctionele rechtbank wordt vervolgd samen met niet-militaire verdachten, dan blijft gezegde rechtsmacht bevoegd te zijnen opzichte, indien het onderzoek ter zitting voor de verschillende betrokkenen gelijktijdig gebeurde. Dat, na onderzoek, de vervolging van de militair gesplitst wordt van die der medeverdachten, is zonder belang.

O. M. t/ Paesbrughe.

Verdacht van te Leuven, kanton Leuven, met samenhang met feiten bedreven door andere betichten, op 30 October 1948 :

A. — de enkele daad van vleselijke gemeenschap tussen de seksen te hebben gepleegd op de persoon van een kind, dat de volle leeftijd van veertien jaar niet bereikt had, namelijk M. V., geboren op 16 Juni 1936;

B. — in het openbaar de zeden te hebben geschonden door handelingen welke de eerbaarheid kwetsen, met de omstandigheid dat deze schennis gepleegd werd in tegenwoordigheid van dezelfde de M. V., die de volle leeftijd van zestien jaar niet had bereikt;

Gezien het beroep, ingediend op 8 April 1950 door het Openbaar Ministerie tegen het vonnis, uitgesproken door drie rechters op 1 April 1950 door de rechtbank van eerste aanleg van het arrondissement Leuven, dewelke, rechtdoende in correctionele zaken, zegt dat het blijkt dat verdachte op het ogenblik der feiten in actieve militaire dienst was en, gezien de beschikking der raadkamer in dato 3 Mei 1949, die de verdachte wegens het feit A naar de correctionele rechtbank verzendt krachtens artikel 2 der wet van 4 October 1867, gewijzigd door artikel 3 der wet van 23 Augustus 1919, zich onbevoegd verklaart om te kennen over de feiten der telastlegging en al de kosten ten laste van de Staat stelt;

Overwegende dat het beroep regelmatig is naar de vorm en binnen de wettelijke termijn werd ingesteld;

Overwegende dat Laes, Vanherck en Paesbrughe op 17 September 1949 samen voor de correctionele rechtbank van Leuven verschenen zijn; dat Laes en Vanherck op voormelde zitting veroordeeld werden, terwijl de rechtbank, oordelende dat twijfel ontstaan was nopens de geestestoestand van Paesbrughe, bij vonnis, op dezelfde datum gewezen, de zaak ten aanzien van Paesbrughe splitste en Dr Dewulf aanstelde om tot een deskundig onderzoek over te gaan;

Overwegende dat, wanneer de zaak voor verdere behandeling door de rechtbank opgeroepen werd, de rechtbank, bij vonnis van 1 April 1950, zich onbevoegd verklaarde, betichte op het ogenblik der feiten in actieve militaire dienst zijnde;

Overwegende dat in het bevel van verzending en in de dagvaarding voor de rechtbank uitdrukkelijk voorzien was dat Paesbrughe voor de correctionele rechtbank met Laes en Vanherck gedaagd werd omdat zijn zaak met die van de twee anderen samenhangend was; dat uit het zittingsblad gebleken is dat de vervolgingen tegen de drie betichten samen op de zitting van 17 September 1949 behandeld werden en dat het

slechts na afloop van deze behandeling is dat de rechtbank tot de splitsing der zaak overging, oordelende dat een deskundig onderzoek ten opzichte van Paesbrughe zich opdrong;

Overwegende dat de rechtbank, door deze maatregel te bevelen, op stilzwijgende wijze aannam dat de vervolgingen, tegen de drie betichten ingespannen, wel samenhangend waren;

Overwegende dat hieruit voortvloeide dat de rechtbank, bij toepassing van artikel 26 der wet van 16 Juni 1899, bevoegd was ten opzichte van Paesbrughe niettegenstaande zijn hoedanigheid van militair; dat door de behandeling ten gronde de bevoegdheid van de rechtbank ten opzichte van de drie betichten definitief bepaald werd en geenszins door de splitsing na deze behandeling verdween doch zich integendel tot de uiteindelijke afwikkeling der zaak verlengde (zie Cass., 10 Februari 1902, inzake Panier, Pas. 1902, I, 142);

Overwegende dat het vonnis van de eerste rechter derhalve dient vernietigd te worden en er aanleiding bestaat voor het Hof om de zaak tot zich te trekken;

Om deze beweegredenen,

Het Hof, na erover beraadslaagd te hebben, rechtdoende op tegenspraak,

Doet het bestreden vonnis te niet en de zaak tot zich trekkende,

Veroordeelt betichte tot een gevangenisstraf van twee jaar

NOOT : Sedert het van kracht worden van ons Wetboek van Strafvordering kan men een duidelijke evolutie waarnemen in verband met de samenhang, die kan bestaan tussen twee of meer strafrechtelijke vervolgingen. In het begin huldigde men algemeen een zeer enge opvatting, waarbij men zich nagenoeg hield aan de driedelige opsomming, gegeven door artikel 227 Wb. v. Sv. (zie b.v. Verbr., 21 Juni 1847, Pas. 1848, I, 310). Toch merkten sommigen reeds in die periode dat dergelijke houding niet opging in de praktijk en dat veel moest worden overgelaten, in dit opzicht, aan het eigen inzicht van de rechter, die volgens de omstandigheden moest oordelen of twee zaken, ja dan neen, verknocht waren. Zo verklaarde advocaat-generaal Nicod in 1837 : « Cette connexité n'est qu'un fait relatif, qui admet quelque arbitraire (geciteerd door A. Morin, *Répertoire général et raisonné du droit criminel*, Parijs, 1850-1851, I, bl. 215).

Heden heeft men deze gedachte volledig uitgewerkt en is men het eens geworden om te zeggen dat artikel 227 alleen voorbeelden geeft. Nu bestaat verknochtheid telkens een goede rechtsbedeling vereist dat twee zaken samen door dezelfde rechter zouden behandeld worden (Verbr., 19 Augustus 1948, Pas. 1948, I, 469 en de noot). Het vaststellen van dergelijke toestand komt volledig aan de rechter toe, die ten gronde oordeelt (Verbr., 19 December 1949, Pas. 1950, I, 264).

Wat vroeger dus het gevolg was van de verknochtheid, is nu het wezenlijk bestanddeel ervan geworden. Vroeger kon de vraag gesteld worden of de verknochtheid in de feiten zelf kon gevonden worden ofwel alleen in de rechtspleging bestond. Nu, in ieder geval, ligt het instituut volledig in het domein van de rechtspleging. Wie heden verklaart dat twee zaken gesplitst worden ofwel niet samengevoegd worden « alhoewel ze verknocht zijn », spreekt zichzelf tegen.

Vermits de verknochtheid een alledaags verschijnsel is, wekt het geen verwondering dat ze een ruime plaats bekleedt in de uitgegeven rechtspraak. De talrijke arresten en vonnissen beperken zich niettemin tot een geijkte begripsbepaling en enkele beginselen, die gemeenplaatsen aan het worden zijn. Zeer uitzonder-

lijk wordt gelegenheid geboden tot verder uitdiepen van het gegeven (1). Om die reden komt het besproken arrest ons als belangrijk voor. Het stelt een vraag, waarop het antwoord niet onder vorm van recept in rechtspraak of rechtsleer kan ontdekt worden. Het vraagt bezinning over wat verknochtheid eigenlijk betekent.

De moeilijkheid was aldus gerezen: De genaamden Laes, Vanherck en Paesbrugge waren door de raadkamer naar de correctionele rechtbank verzonden wegens zedenfeiten. Laatstgenoemde verdachte was militair op het ogenblik van de feiten. Volgens een prijsenswaardig gebruik voorzag de inleidende akte dat hij « bij samenhang » met anderen vervolgd werd. Na het gewone verloop van de rechtspleging ter zitting beval de rechtbank uitdrukkelijk de splitsing, veroordeelde Laes en Vanherck en stelde een deskundige psychiater aan om Paesbrugge te onderzoeken. Laes noch Vanherck stelden beroep in. Paesbrugge, van zijn kant, werd enkele maanden later gedagvaard tot verdere behandeling. Door vonnis van 1 April 1950 verklaart de rechtbank zich onbevoegd *ratione personae* t.o.v. de militair Paesbrugge, die sedert het vonnis van splitsing als enige verdachte in de zaak gebleven was.

Dit vonnis van onbevoegdheid werd, op beroep van het parket, hervormd door het Hof van Beroep, volgens hetwelk aan de bevoegdheid t.o.v. Paesbrugge niets veranderd geworden was noch door het vonnis van splitsing, noch door het feit dat de andere verdachten definitief veroordeeld waren op het ogenblik dat over het lot van Paesbrugge moest beslist worden.

Wij geloven niet dat de oplossing, door het Hof aanvaard, gelukkig mag geheten worden.

1. Een eerste argument kan als volgt voorgesteld worden. De rechtbank en dus het Hof waren t.o.v. Paesbrugge onbevoegd geworden omdat de samenhang niet meer kon ingeroepen worden met de vervolgingen ten laste van de niet-militairen, sedert over de misdrijven, tegen deze laatste weerhouden, ten gronde uitspraak was gedaan; vanaf dat ogenblik immers waren deze feiten voor geen enkele rechtbank meer aanhangig.

Inderdaad, als algemeen aanvaard beginsel geldt dat een uitbreiding van bevoegdheid wegens verknochtheid niet mogelijk is ingeval de vervolging, die als grondslag voor die uitbreiding moet dienen, niet voor de bevoegde rechtbank hangende is. Zo wordt van oudsher aanvaard dat er geen verknochtheid mogelijk is tussen een feit, dat vervolgd wordt, en een ander, dat niet vervolgd wordt (cfr. noot onder Verbr., 27 April 1847, *Pas.* 1847, I, 515; Militair Gerechtshof Luik, 16 Juni 1948, *Pas.* 1948, II, 113; *id.* Brussel, 8 Maart 1946, *Pas.* 1946, II, 17). Ook is er geen uitbreiding van bevoegdheid wegens verknochtheid mogelijk wanneer de misdrijven, die ervoor als basis moeten gelden, nog door de onderzoeksrechter onderzocht worden (Verbr., 19 Januari 1925, *Rev. dr. pén.* 1925, bl. 269) of wanneer zij aanhangig werden gemaakt voor een rechtbank, die niet bevoegd blijkt te zijn (recente rechtspraak van het Hof van Verbreking. Zie Verbr., 2 Mei 1949, *Pas.* 1949, I, 323; Verbr., 28 Maart 1949, *Pas.* 1949, I, 231; Verbr., 19 Augustus 1948, *Pas.* 1948, I, 468; Verbr. 20 December 1938, *Rev. dr. pén.*, 1939, bl. 435 met noot G. Sch. — Vgl. G. Le Poittevin, *Code d'instruction criminelle annoté*, art. 226, n° 7).

Maar andersom zal verknochtheid evenmin kunnen ingeroepen worden met feiten, die reeds gevonnist zijn en dus nergens meer aanhangig zijn. Merlin schreef

terecht: « Un procès terminé n'est plus; rien ne peut donc lui devenir connexe; rien ne peut lui être réuni... » (M. Merlin, *Répertoire universel et raisonné de jurisprudence*, dl. VI, vijfde druk, Brussel, 1826, bl. 30. Zie ook oude arresten van het Franse Hof van Verbreking, *ibid.*, bl. 34-36; M. Merlin, *Recueil alphabétique de questions de droit*, dl. VIII, vierde druk, Brussel, 1828, V° *Incompétence*, bl. 221). Ons Hof van Verbreking heeft het beginsel uitdrukkelijk aanvaard (Verbr., 9 October 1922, *Rev. dr. pén.*, 1922, bl. 884). En waar het een verzoek tot regeling van rechtsgebied inwilligt, waakt het er steeds over te vermelden dat de rechtsmacht, naar dewelke een zaak om reden der verknochtheid verzonden wordt, nog geen uitspraak deed over de oorspronkelijk bij haar aanhangig gemaakte vervolgingen (Verbr., 16 Januari 1950, *Pas.* 1950, I, 323; Verbr., 25 April 1949, *Pas.* 1949, I, 297; Verbr., 28 Juni 1948, *Pas.* 1948, I, 409; Verbr., 14 Juni 1948, *Pas.* 1948, I, 388).

Dit alles is zeer logisch. Er kan immers geen uitbreiding van bevoegdheid bestaan als er geen normale bevoegdheid bestaat. En, vermits iedere rechtbank op het ogenblik van het vonnis noodzakelijk moet nagaan of ze bevoegd is, lijdt het geen twijfel dat, inzake verknochtheid, de grondslag voor de uitbreiding van bevoegdheid moet bestaan op het ogenblik van de uitspraak.

II. Bovenstaande redenering steunt op de omstandigheid dat de medeverdachten Laes en Vanherck reeds veroordeeld waren op het ogenblik dat het vonnis Paesbrugge moest uitgesproken worden. Maar wat moest er gebeuren, indien de rechtbank, na haar vonnis van splitsing, de zaak Laes-Vanherck ook had uitgesteld op zulke wijze dat deze vervolging steeds voor haar aanhangig zou geweest zijn op het ogenblik dat zij vonnis moest vellen in de zaak Paesbrugge?

Ook in deze hypothese had ze zich, wat deze laatste betrof, ongetwijfeld onbevoegd moeten verklaren. Het bewijs van deze stelling kan langs twee verschillende wegen geleverd worden.

A. Verknochtheid tussen twee zaken kan inderdaad alleen dan bestaan, wanneer over beide zaken uitspraak wordt gedaan in één enkele rechterlijke beslissing (2). Dit beginsel wordt gefundeerd op de tekst zelf van artikel 226 Wb. v. Sv., dat als volgt luidt: « Het Hof beslist, bij een en hetzelfde arrest, over de met het feit samenhangende misdrijven, waarvan de stukken terzelfderijd werden voorgelegd. » Vermits dit artikel de *sedes materiae* uitmaakt van de verknochtheid, wordt algemeen aanvaard dat het voor alle rechtsmachten geldt (F. Thiry, *Cours de droit criminel*, derde druk, Luik, 1909, bl. 489; *Pandectes belges*, V° *Connexité en matière criminelle*, n° 86-87). In dit opzicht schreef Merlin (*Quest. de droit*, V° *Incompétence*, bl. 232) waar hij handelde over de toen bestaande bijzondere rechtbanken voor valsheid in geschriften: « Il n'était compétent pour connaître du délit ordinaire que parce qu'il était compétent pour connaître du faux. Il ne pouvait donc pas se prononcer sur l'un, sans prononcer en même temps sur l'autre. Il ne pouvait donc pas séparer le jugement du faux, du jugement du délit ordinaire... Le délit ordinaire, isolé du faux, le jugement qui a reconnu sa compétence, n'a plus de base; il devient illusoire, il tombe de lui-même. »

Er moet dus gelijktijdig uitspraak gedaan worden over twee verknochte zaken. Anders heeft de band tussen beide geen zin. Men vindt dit principe trouwens terug telkens de rechtspraak een begripsomschrijving geeft van de verknochtheid. (B.v. Verbr., 28 November 1949, *Pas.* 1950, I, 188: « ... pour être jugées par un

seul et même arrêt...». Deze essentiële voorwaarde was niet vervuld in het besproken geval.

B. Het Hof steunt zijn argumentatie vooral op het feit dat de rechtbank de zaak Paesbrugge gelijktijdig met de andere *behandelde* en dat bijgevolg de verknochtheid definitief was vastgelegd t.o.v. de vervolgdde militair, zonder dat het vonnis van splitsing hieraan nog iets kon veranderen.

Eerst en vooral moet er opgemerkt worden dat het wat te simplistisch is te zeggen dat de behandeling van de zaken gelijktijdig gebeurde. De behandeling is gelijktijdig *begonnen*, maar is, wat het laatste deel betreft, gans afzonderlijk geweest voor Paesbrugge. Wij vermelden in dit verband: de aanstelling en de eedaflegging van de deskundige, de neerlegging van het verslag en de opmerkingen, die de verdachte daarna heeft kunnen laten gelden. Bij al deze fasen van het onderzoek ter zitting stond de militair in rechte en in feite alleen voor zijn rechters.

Maar afgezien van deze opmerking, die alleen het voorgelegde concrete geval aanbelangt, vindt men in het besproken arrest sporen van een grondige verwarring tussen «gelijktijdige behandeling» en «verknochtheid». Volgens het Hof dekken die twee begrippen mekaar blijkbaar volledig, zodat het ene noodzakelijk uit het andere moet volgen en de verknochtheid niet meer kan vervallen wanneer de behandeling eens gelijktijdig gebeurd is.

Bij lezing van de gecommenteerde beslissing ziet men dadelijk wat de oorsprong is van die verwarring. Wij staan hier blijkbaar voor een niet te verrechtvaardigen interpretatie van een vaststaande rechtspraak, volgens dewelke de gewone rechtbanken bevoegd blijven t.o.v. een militair, zelfs ingeval zij de niet-militairen vrijspreken (Verbr., 17 Juli 1911, *Pas.* 1911, I, 452; Verbr., 9 Januari 1933, *Pas.* 1933, I, 65 en de noot. Zie ook Verbr., 11 Februari 1902, *Pas.* 1902, I, 142, beslissing, die bepaald ten onrechte door het besproken arrest wordt ingeroepen tot staving van zijn zienswijze). Dergelijke rechtspraak moet onvoorwaardelijk goedgekeurd worden. Doch de gevolgtrekking, die men er wil uit afleiden, moet beslist veroordeeld worden. Wat zeggen immers de aangehaalde arresten? Zij stellen eenvoudig in het licht dat de vrijspreek van een vervolgdde burger *op zich zelf* geen voldoende reden uitmaakt om de samenhang op te heffen. De behandeling ter zitting is gelijktijdig geweest; bijgevolg is de noodzakelijke «voorwaarde» voor het bestaan van de verknochtheid vervuld. Meer zegt deze rechtspraak niet. Zij betekent namelijk niet dat er, na gelijktijdige behandeling ter zitting, geen andere redenen zouden kunnen bestaan om de verknochtheid te doen verdwijnen en dat het dus aan de rechtbanken zou verboden zijn om het even welk motief aan te halen om de samenhang op te heffen. (Men leze in dit verband: Verbr., 8 Januari 1906, *Pas.* 1906, I, 75.)

Om het grondig onderscheid te onderlijnen tussen «gelijktijdige behandeling» en «verknochtheid» volstaat het de aandacht te trekken op de gewone gevallen uit de praktijk. Het komt voor dat het parket twee op eerste zicht gans onafhankelijke zaken samen behandelt en vervolgt, b.v. omdat de feiten in één enkel proces-verbaal werden vastgesteld of omdat de wettelijke omschrijving van de misdrijven dezelfde is. Met verknochtheid heeft dit natuurlijk niets gemeens. Doch in de loop der rechtspleging of bij de uitspraak kan de vraag gesteld worden of er al dan niet samenhang bestaat. De rechtbank kan er namelijk toe gebracht worden de verknochtheid in te roepen, b.v. waar het er op aankomt een stuitingsakte van

de verjaring, die slechts tegenover één verdachte gesteld werd, *ratione loci* voor één der verdachten te verantwoorden. Omgekeerd kan de rechtbank zich verplicht achten uitdrukkelijk vast te stellen dat er geen verknochtheid bestaat, b.v. als één verdachte aan een langdurige ziekte lijdt ofwel omdat, zoals *in casu*, de verdere behandeling van één zaak ingewikkelder blijkt te zijn en de andere vervolging geen vertraging duldt.

«Gelijktijdige behandeling» en «verknochtheid» zijn dus wel van elkaar verschillende begrippen. Hun onderlinge verhouding kan als volgt bepaald worden. Het erkennen van het bestaan der verknochtheid brengt uiteraard met zich een gelijktijdige behandeling, besloten door één enkel vonnis; anderzijds is de mogelijkheid van deze gelijktijdige behandeling een voorwaarde voor het bestaan der verknochtheid. Het is echter op zich zelf geen verknochtheid, ze is er geen oorzaak van.

Toepassingen van deze beginselen vindt men in de rechtspraak die beslist dat, indien een burger en een militair samen vervolgd worden, de militair nochtans niet voor de gewone rechtbanken mag verzonden worden, indien t.o.v. de niet-militair een beschikking van buitenvervolginstelling wordt verleend (b.v. Verbr., 29 Juli 1878, *Pas.* 1878, I, 376). De samenhang kan hier niet meer ingeroepen worden, omdat de noodzakelijke voorwaarde — gelijktijdige behandeling — niet kan verwezenlijkt worde. Hetzelfde beslist de rechtspraak in België bij overlijden van de niet-militair (Verbr., 5 September 1879, *Pas.* 1879, I, 393; Verbr., 4 Januari 1926, *Pas.* 1926, I, 150. — De Franse rechtspraak heeft deze bijzondere kwestie anders opgevat. Cfr. G. Le Poittevin, *op. cit.*, art. 226, n° 7).

Gelijktijdige behandeling is volstrekt uitgesloten na een vonnis van splitsing. De *conditio sine qua non* voor het bestaan van verknochtheid vervalst bijgevolg.

De splitsing van twee zaken kan op ieder ogenblik gebeuren, ook bij het eindvonnis (*Pand. b.*, V° *Disjonction en causes*, n°s 24, 31, 33). De rechtsmachten ten gronde oordelen volledig vrij over de noodzakelijkheid of de gepastheid van die maatregel (F. Hélie-J. Depeiges, *Pratique criminelle des cours et tribunaux*, dl. I, Parijs, 1928, bl. 503; R. Garraud, *Traité théorique et pratique d'instruction criminelle*, dl. II, Parijs, nieuwe oplage, 1932, bl. 424).

Door twee zaken te splitsen, d.w.z. door te beslissen dat het behandelen en berechten ervan niet gelijktijdig zullen geschieden, wordt de samenhang onvoorwaardelijk verbroken. Een vonnis van splitsing negeert per definitie de verknochtheid; het sluit deze formeel uit en ontnemt haar alle gevolgen. Het is dus een onloochenbare contradictie, wanneer de rechtbank enerzijds een zaak van een andere splitst en anderzijds een uitbreiding van bevoegdheid poogt te baseren op een z.g. verknochtheid, die ze zelf uitdrukkelijk komt te verwerpen. Over dit evident gegeven schrijft de *Répertoire pratique de droit belge* (V° *Compétence en matière répressive*, n° 43): «... si le tribunal correctionnel, saisi d'un délit et d'une contravention connexe, disjoint la poursuite du chef de la contravention et statue sur le délit par un jugement séparé, il ne peut plus connaître de la contravention. Mais il reste compétent pour juger la contravention, s'il acquitte du chef du délit sans avoir disjoint la poursuite...». Wat waar is voor de bevoegdheid *ratione materiae*, is ook waar voor de bevoegdheid *ratione personae* (Verbr., 8 Maart 1897, *Pas.* 1897, I, 105 en de conclusies van de eerste advocaat-generaal Mélot).

Het gecommenteerde arrest in ieder geval meent

een uitzondering op deze regelen te moeten aanvaarden. Een vonnis van splitsing zou namelijk zijn normale gevolgen inzake bevoegdheid niet hebben, indien het niet vóór iedere behandeling ten gronde geveld wordt.

Men kan dergelijke opvatting moeilijk goedkeuren.

Merken wij vooreerst op dat deze vraag nog niet het voorwerp schijnt uitgemaakt te hebben van een duidelijke jurisprudentiële beslissing. Weliswaar wordt in de zoëven geciteerde conclusies van de eerste advocaat-generaal Mélot terloops vermeld dat in het toen gestelde geval de splitsing vóór ieder onderzoek ter zitting gebeurde. Deze omstandigheid maakte het geval des te duidelijker, maar verschaft geen argument *a contrario*. Van de andere kant is het wellicht niet zonder belang de motivering te lezen van een paar arresten (Verbr., 8 November 1948, *Pas.* 1948, I, 611, en Verbr. 5 Augustus 1878, *Pas* 1878, I, 380). In deze beide gevallen blijkt uit de omstandigheden van de zaak dat het onderzoek telkens gelijktijdig gebeurd was voor een militair en andere, niet-militaire verdachten. Ieder maal wijst het Hof er op hoe, na de splitsing, de vervolging van de militair als alleenstaand, als onafhankelijk van de andere dient beschouwd. Maar het geval was in beide arresten echter al te zeer verschillend van het hier besprokene, zodat men er geen doorslaand argument kan in vinden.

Om aan te tonen dat de gevolgen van een splitsing op het stuk van de bevoegdheid steeds dezelfde zijn, hetzij deze splitsing bevolen wordt *in limine litis*, hetzij na gedeeltelijk of zelfs volledig gelijktijdig onderzoek ter zitting, volstaat het een ogenblik stil te staan bij het volgend eenvoudig geval. Een militair wordt, wegens beweerde samenhang, samen met een burger voor de correctionele rechtbank gedagvaard. Het gewone onderzoek gebeurt geheel tegelijkertijd. Tengevolge daarvan stelt de rechtbank vast dat de door het Openbaar Ministerie ingeroepen vernuchtheid in het geheel niet bestaat, dat beide zaken in werkelijkheid niets gemeens hebben en dat er bijgevolg geen redenen voorhanden zijn om de militair te onttrekken aan de gewone bevoegdheid van de Krijgsraad. De oplossing van dit geval ligt voor de hand, zij wordt opgelegd door regelen van openbare orde: De correctionele rechtbank moet de zaken splitsen en zich, wat de militair betreft, onbevoegd verklaren. Niemand zal er aan denken te beweren dat dit niet zo mag gebeuren en dat de correctionele rechtbank de militair moet vonnissen, omdat de behandeling van de twee zaken gelijktijdig plaats greep...

Welnu, technisch beschouwd is de toestand in de zaak Paesbrugge identiek. Met de moderne opvattingen inzake vernuchtheid, waaraan wij in het begin van deze noot herinnerden, heeft het zeker geen enkel belang meer na te gaan om welke theoretische of praktische redenen de samenhang wordt aanvaard of ontkend. De consequenties van dergelijke beslissingen zijn, ongeacht de motieven ervan, steeds dezelfde.

Langs verschillende wegen komen wij aldus steeds tot hetzelfde besluit, namelijk dat het Hof zich ten onrechte bevoegd verklaarde ten opzichte van de vervolgte militair.

Raoul Declercq.

HOF VAN BEROEP TE GENT

4e Kamer. — 23 Januari 1951.

Voorzitter : M. van Winckel.
Raadsheren : M.M. Lagae en Vanden Abeele.
Advocaat-Generaal : M. Bohy.
Advocaat : Mr A. de Gryse (Roelare).

Huiszoeking. — Door bewoner aan bevoegde ambtenaar gegeven toelating tot huiszoeking omvat alle vertrekken van de woning en kan achteraf niet worden ingetrokken of beperkt. — Deze toelating is evenmin beperkt tot opsporing van een bepaald feit.

Wanneer de bewoner ener woning van een beroep op art. 10 der Grondwet heeft afgezien doordat hij aan de bevoegde ambtenaar zonder enig voorbehoud toelating tot huiszoeking heeft gegeven, omvat deze toelating al de ruimten dezer woning en kan achteraf door de bewoner niet meer worden ingetrokken of beperkt. Die toelating is evenmin beperkt tot een huiszoeking met een bepaald doel, zodat de ambtenaar bevoegd is een ander strafbaar feit te constateren dan datgene tot opsporing waarvan hij de huiszoeking heeft begonnen.

O. M. t/ V...

Besluiten van het Openbaar Ministerie

In feite :

Aangezien niet blijkt uit de gegevens van de strafbundel dat verdachte zich verzet heeft tegen de huiszoeking in het vertrek der woning, waar het oorlogsgeweer en de patronen werden aangetroffen. Noch door woorden noch door daden heeft verdachte enig verzet doen kennen.

Uit de gegevens van het onderzoek en uit de verklaring zelf van verdachte is gebleken, dat hij geen beroep heeft gedaan op het hem bij artikel 10 der Grondwet toegekende recht. Hij verklaarde inderdaad : « Ik geef U de toelating mijn huis te bezichtigen », en hierdoor moet verstaan worden al de ruimten van deze woning.

Alleen blijkt uit het onderzoek dat verdachte, na tot alle vertrekken der woning toegang te hebben verleend en onder meer tot dat, waar het oorlogsgeweer werd aangetroffen, dit tuig heeft willen verduiken aan het zicht van de officier van gerechtelijke politie door zich te plaatsen vóór de ruimte tussen de muur en de klerkast. Dat dergelijke houding noch een verbod noch een verzet uitmaakt.

In rechte :

Aangezien vaststaat dat een burger mag afstand doen van het recht hem toegekend door de Grondwet en dat een officier van gerechtelijke politie in de woning en aanhorigheden der woning van personen mag binnentreden en huiszoeking doen, indien door de betrokken persoon de toelating wordt verleend of geen verzet wordt gedaan, zonder dat deze officier van gerechtelijke politie zich schuldig maakt aan het wanbedrijf, voorzien door artikel 148 van het strafwetboek. (cfr. Nijpels-Servais, sub. art. 148, al. 3).

Aangezien zelfs moet worden aangenomen dat eens dat de toelating tot huiszoeking wordt verleend of dat er tegen deze geen verzet werd gedaan *bij het begin dezer huiszoeking*, waardoor de schennis van woning wordt uitgesloten en het aan de bewoner niet meer is toegelaten deze toelating in te trekken of deze te beperken tot zekere ruimten.

Overigens, moest het tegenovergestelde worden

(1) Zie nochtans de bespreking van een recente en belangwekkende twistvraag in Verbr., 7 Februari 1944, *Pas.*, 1944, I, 181-187 en de noot L. C. Verbr. 26 October 1937, *Rev. dr. pén.*, 1938, bl. 82 met noot G. Sch.

(2) Dit principe wordt geenszins tegengesproken door de rechtspraak, die de uitbreiding van bevoegdheid laat voortbestaan t.o.v. de militair, die alleen verzet doet, beroep instelt of een eis tot verbreking indient, waarop verbreking en verzending naar een andere rechtsmacht volgt.

aangenomen, dan zou men tot het resultaat komen dat de betrokken persoon, te gepasten tijd voor hem, de uitoefening der bediening van de officier van gerechtelijke politie, zou kunnen stopzetten of belemmeren, op het ogenblik dat deze officier van politie tot het vaststellen der strafbare feiten zou overgaan of voorwerpen zou inbeslag nemen, welke in verband staan met een misdrijf.

Zo werd overigens aangenomen dat een huiszoeking, welke begonnen is tijdens de dag, mag voortgezet worden des nachts, en de bewoners van het huis zich daartegen niet mag verzetten.

Schuind schrijft het volgende in Boek II, blz. 212 : « l'Interdiction portée par la constitution ne s'applique qu'à l'entrée dans le domicile; une perquisition commencée le jour peut se continuer la nuit » — zie ook Braas, Proc. Pén. Rubr. Visite domiciliaire, blz. 195, 4/B.

Op dezelfde basis mag worden besloten dat een huiszoeking begonnen met de toestemming van de bewoner van het huis, of waartegen geen verzet werd gedaan, niet mag worden onderbroken.

Om deze redenen,

Behage het aan het Hof van Beroep het vonnis a quo te niet te doen en verdachte te verwijzen tot de straffen voorzien door de wet.

Arrest

Overwegend dat het openbaar ministerie tijdig en op regelmatige wijze in hoger beroep gekomen is;

Overwegend dat uit het onderzoek en de behandeling der zaak vóór het Hof gebleken is dat, tijdens een huiszoeking, door de politie-officier S..., in de woning van beklaagde met diens schriftelijke toestemming verricht, een oorlogsgeweer ontdekt werd, tot welks bezit beklaagde de door art. 11 van de wet van 3 Januari 1933 vereiste machtiging niet bezat;

Overwegend dat verdachte in zijn besluiten vóór het Hof voorhoudt dat, hoewel hij aan de verbalisant de toelating gegeven had om zijn woning af te zoeken, aan deze toelating nochtans een beperkte betekenis dient te worden gegeven, vermits, enerzijds, er enkel spraak was van het opsporen van aan de accijnsrechten onttrokken tabak en sigaretten, en, anderzijds, uit zijn gedraging moet worden afgeleid dat hij zich verzette tegen het bezichtigen van de hoek van de zolder waar het wapen, door de bewoner van het huis, aan het zicht van de politie onttrokken was;

Overwegend dat het zonder belang is dat de toelating tot huiszoeking enkel strekte tot het opsporen van tabak; dat, immers, luidens art. 29 van het wetboek van strafvordering, elk openbaar officier of ambtenaar, die in de uitoefening van zijn ambt kennis krijgt van een misdaad of wanbedrijf, ertoe gehouden is daarvan bericht te geven aan de Procureur des Koning en aan deze magistraat al de inlichtingen die er betrekking mede hebben over te maken : (Zie Verbreking 29.11.1948, Pas. I, 683);

Overwegend dat de officier van politie hier ongetwijfeld handelde in de uitoefening zijner bediening;

Overwegend dat, zo de onschendbaarheid van de woning door art. 10 van de Grondwet wordt gewaarborgd, nochtans moet worden aangenomen dat, wanneer de betrokken persoon van het hem door de Grondwet toegekende recht afstand doet door het verlenen aan de bevoegde ambtenaar bij diens binnentreden van het huis en zonder enig voorbehoud, van de toelating om zijn woning te bezichtigen, deze toelating al de ruimten van de woning omvat en niet meer mag worden ingetrokken of beperkt;

Overwegend dat de tegenovergestelde stelling door de eerste rechter gehuldigd, voor gevolg zou hebben aan de betrokken persoon toe te laten op het ogenblik, dat hij daartoe geschikt achtte, de uitoefening der bediening van de bevoegde ambtenaar stop te zetten en te belemmeren op het ogenblik dat hij tot het vaststellen van het strafbaar feit zou overgaan;

Overwegend, anderzijds, dat het bezichtigen van deze hoek van de zolder waar het geweer ontdekt werd gewis met geen ander doel is geschied dan ditgene, waartoe de verbalisant de toelating had gevraagd en bekomen, dat niets, inderdaad, kon laten veronderstellen dat op die plaats verboden wapens te vinden waren, terwijl de handelwijze van beklaagde, die op heel verdachte wijze een reiskoffer niet-gebanderoleerde sigaretten uit die hoek te voorschijn haalde, natuurlijk het vermoeden moest wekken dat nog meer van die smokkelwaar aldaar verborgen was;

Overwegend dat de eerste rechter, dus ten onrechte de vaststelling van het onrechtmatig bezit van het wapen en de inbeslagname daarvan als in strijd met de Grondwet heeft aangezien en verdachte van vervolging ontslagen heeft zonder kosten.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE HASSELT

15 Maart 1950.

Voorzitter : M. Byvoet.

Rechters : M.M. Kranzen en Leën.

Advocaten : Mrs Tant (Leuven) en Beelen.

Arbeidsongeval. — Akkoord tussen partijen. — Homologatie door de vrederechter. — Vrijwillige rechtspraak. — Termijn voor homologatie.

De homologatie door de vrederechter van de tussen partijen aangegane akkoorden is een daad van vrijwillige rechtsmacht; daarbij oordeelt hij niet en beslist hij niet over enig geschil; hij onderzoekt zelfs niet de echtheid van de beweringen van de partijen; hij gaat slechts na of de overeenkomst strookt met de voorschriften van de wet. Wel is waar is de homologatie door de vrederechter een essentieel vereiste voor het van kracht worden van de overeenkomst, doch het akkoord tussen partijen bindt hen in zover het slachtoffer van het arbeidsongeval niet benadeeld wordt door met de wet strijdende bedingen.

De homologatie door de vrederechter behoeft niet noodzakelijkerwijze binnen de drie jaar na het eerste vonnis of na de overeenkomst te geschieden; deze termijn zal meestal overschreden worden ingevolge de duur van de procedure.

N.V. De Verzekering der Belgische Eigenaars
t/ Vermeulen.

Gelet op de akte van hoger beroep, betekend bij exploit van deurwaarder Frenay te Beringen dd. 8 Januari 1951;

Gelet op het vonnis van de vrederechter van het kanton Beringen van 10 November 1950, waartegen hoger beroep werd ingesteld, en waarvan regelmatig expeditie wordt voorgelegd;

Overwegende dat het hoger beroep naar behoren werd ingeleid en zijn ontvankelijkheid niet wordt betwist;

Overwegende dat de vergoedingen, waarop ge-

intimeerde recht heeft ingevolge een arbeidsongeval, bij vonnis van 19 September 1947 berekend werden op basis van een onbekwaamheid tot werken van 20 %;

Overwegende dat appellante, na geïntimeerde te hebben laten onderzoeken, bij schrijven van 11 September 1950 aan geïntimeerde voorstelde de graad van onbekwaamheid tot werken terug te brengen op 17 % en hem een derde van het kapitaal onmiddellijk uit te keren; dat geïntimeerde zijn akkoord met dit voorstel betuigde bij schrijven van 12 September 1950, dat onder n° 193364 op 15 September daaropvolgend als in de burelen van appellante binnengekomen geboekt werd; dat op deze datum bijgevolg het akkoord van partijen volmaakt was;

Overwegende dat een dergelijk akkoord om van kracht te worden nochtans de homologatie vanwege de bevoegde vrederechter behoefde; dat appellante zich bij schrijven van Zaterdag 16 September 1950 tot de griffier van het Vrederecht te Beringen wendde om dagbepaling te bekomen voor de vrijwillige verschijning van partijen te dien einde; dat deze ambtenaar bij schrijven van Maandag 18 September daaropvolgend antwoordde, dat er geen zitting gehouden werd op het Vrederecht te Beringen vóór 22 September 1950;

Dat de vrederechter weigerde het akkoord van partijen na 19 September 1950 te homologeren, daar er op dat ogenblik meer dan drie jaren verstreken waren sedert het eerste vonnis en de termijn voor herziening binnen de drie jaren van openbare orde is;

Overwegende dat de homologatie door de vrederechter behoort tot zijn vrijwillige rechtsmacht; hij oordeelt niet, beslist niet over enige betwisting; hij onderzoekt zelfs niet de echtheid van de beweringen van de partijen; hij gaat slechts na of de overeenkomst strookt met de voorschriften van de wet; dat weliswaar de homologatie door de vrederechter essentieel is voor het van kracht worden van de overeenkomst, docht dat het het akkoord van partijen is dat deze bindt, in zoverre het slachtoffer van het werkongeval niet benadeeld wordt door de schikkingen, die strijdig zouden zijn met de wet (Delarivière en Namèche, accidents du travail — uitgave 1932, n°s 349 en 350); dat het akkoord van partijen voldoende gemotiveerd was, vermits het enkel ging om de vermindering van de graad van de werkonbekwaamheid en appellante in haar hoger vermeld schrijven van 11 September 1950 duidelijk aanduidde om welke reden zij deze vermindering wilde toepassen; dat geïntimeerde geenszins kan getwijfeld hebben aan de betekenis van het akkoord, dat hij betuigde bij zijn schrijven van 12 September 1950;

Overwegende dat geïntimeerde bij zijn latere verschijning voor de vrederechter geenszins het akkoord, dat bij briefwisseling tot stand kwam, herroepen heeft door te verklaren dat hij vroeg te bekomen wat de wet hem toekende; dat immers artikel 1134 van het Burgerlijk Wetboek de vrij gesloten overeenkomsten bindend verklaart voor de partijen en de bedoelde overeenkomst in niets blijkt strijdig te zijn met de wet; dat het aldus door geïntimeerde en in de briefwisseling en bij zijn verschijning voor de vrederechter betuigde akkoord niet in hoger beroep door zijn raadsman kan herroepen worden;

Overwegende dat, wat de homologatie door de vrederechter betreft, deze niet noodzakelijkerwijze binnen de drie jaren van het eerste vonnis of overeenkomst moet geschieden; dat deze termijn meestal zal overschreden worden door de duur van de rechtspleging (ibid., n° 383);

Overwegende dat in het onderhavig geval de vermindering van de graad van onbekwaamheid tot wer-

ken en het akkoord van partijen over deze vermindering plaats grepen vóór het verstrijken van de termijn van drie jaren; dat appellante in plaats van zich onverwacht aan te melden, vóór het verstrijken van deze termijn, zij het dan ook in de drie laatste dagen, vroeg op welke dag partijen konden ontvangen worden; dat de vrederechter, die reeds, naar luid van artikel 8 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, de grootste vrijheid bezit in het vaststellen van zijn terechtzittingen, voorzeker niet gebonden was door het reglement om partijen te ontvangen in een zaak, behorende tot zijn vrijwillige rechtsmacht; dat, toen de vraag van appellante hem eerst op Maandag 19 September 1950 ter kennis kwam, er geen verschijning vóór 19 September meer kon plaats hebben, doch dat anderzijds moest worden vastgesteld dat door appellante voldaan werd aan de geest der wet, toen zij vóór het verstrijken van de bij de wet voorziene termijn aan de vrederechter vroeg een akkoord van herziening te willen bekrachtigen; dat immers, zoals wij hoger opmerkten, de rechtspleging dikwijls tot na het verstrijken van deze termijn moet verlengd worden; dat ook niet zonder meer kan worden betwist, dat de vraag werkelijk uitging van een persoon, gemachtigd om namens appellante op te treden;

Overwegende dat geïntimeerde zich aansluit bij appellante om de uitkering van een derde der vergoeding in kapitaal te vragen en zelf bij incidentieel beroep de hervorming vraagt van het bestreden vonnis op dit punt;

Gelet op de voorschriften van de artikelen 2-30 tot 37 der wet van 15 Juni 1935, welke nageleefd zijn;

Om deze beweegredenen :

De Rechtbank, alle andere en tegenstrijdige besluiten als ongegrond verwerpende, verklaart de beroepen ontvankelijk en gegrond;

Doet het vonnis, waartegen hoger beroep werd ingesteld, te niet;

Verklaart geldig voormelde op 15 September 1950 tussen partijen gesloten overeenkomst;

Zegt voor recht dat appellante dienvolgens gehouden is, zoals zij trouwens aanbiedt te doen, deze overeenkomst uit te voeren, meer bepaaldelijk door aan geïntimeerde uit te keren de vergoedingen berekend en tot het onmiddellijk uitkeren van een derde van op basis van een onbekwaamheid tot werken van 17 % het kapitaal;

Legt de kosten ten laste van appellante overeenkomstig de wet.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE DENDERMONDE

2e Kamer — 26 Juni 1950.

Voorzitter : M. Goris.

Rechters : M.M. Van Caillie en Callewaert (pl.r.)

O. M. : M. Sobrie.

Advocaten : Mrs. Van Assche en De Cuyper.

Verkeer. — Criteria voor het bepalen van het verlengd zijn van wegen. — Medeaansprakelijkheid van de voorranghebbende weggebruiker op grond van een door hem begane zware fout.

Om uit te maken of een weg ja dan neen doorloopt over de aansluiting moet alle betekenis worden ontzegd aan de richting, oriëntatie en intensiteit van het verkeer op de wegen, doch moet alleen rekening worden gehouden met de configuratie dezer wegen en met de zichtbare en blijvende

karakteristieken daarvan, die ook waarneembaar zijn voor weggebruikers die vreemd zijn in de streek, waar bedoelde wegen gelegen zijn. Gevolglijk moeten twee wegen als verlengd worden beschouwd, wanneer de verlengde as van de ene weg min of meer overeenstemt met de as van de andere weg en omgekeerd en de breedte van beide wegen nagenoeg dezelfde is.

Is dergelijke verlenging niet aanwezig, zo zijn beide wegen secundair en komt de voorrang toe aan de van rechts komende weggebruiker (artikel 55 Algemeen Verkeersreglement).

Civielrechtelijk mag de rechter slechts die fouten in aanmerking nemen, die in oorzakelijk verband tot de schade staan. In toepassing van dit grondbeginsel en gezien de absolute bewoordingen van artikel 54 van het Algemeen Verkeersreglement, is de weggebruiker van de hoofdweg, of van de daarmede gelijkgestelde weg, indien artikel 55 moet toegepast worden, niet burgerlijk aansprakelijk voor de schadelijke gevolgen van een aanrijding met de weggebruiker van de secundaire weg.

Het is echter niet uitgesloten, dat de gebruiker van de hoofdweg eveneens een fout heeft begaan, die het ongeval mede heeft veroorzaakt, en derhalve voor een deel verantwoordelijk moet worden gesteld.

Zulks is in casu het geval, omdat de rechthebbende op de voorrang een zeer zware fout heeft begaan door uiterst links te rijden bij de aansluiting, hoewel hij over een breedte van circa 20 meter beschikte en de weggebruiker van de secundaire weg moeilijk kon verwachten, dat de voorranghebbende weggebruiker op de plaats der aansluiting zou verschijnen.

Partijen ieder voor de helft aansprakelijk.

O. M. en Hulin, b.p. t/ Van Hul en N.V. «Mijn Druppeltje».

Op strafgebied :

Overwegende dat het feit A duidelijk blijkt uit de schets, die in de bundel berust, alsmede uit de bekentenissen van verdachte; dat de rechtbank zich verenigt met de door de eerste rechter voor dit feit opgelegde straf;

Overwegende dat in verband met feit B dient onderzocht te worden welke de aard is van de Markt en de Wautersstraat, welke wegen bereden werden wederzijds door verdachte en de burgerlijke partij;

Overwegende dat niet betwist wordt dat deze wegen niet vallen onder toepassing van de artikelen 51, 52 en 53 van de wegcode, met uitzondering echter van artikel 51-2° (de wegen die niet verder dan de aansluiting lopen); dat dienaangaande door partijen diverse meningen in het midden worden gebracht;

Overwegende dat de rechtspraak, om uit te maken of een weg ja dan neen doorloopt over de aansluiting, thans alle betekenis onttrekt aan de richting, oriëntatie of intensiteit van het verkeer op de wegen, waarvan het karakter moet bepaald worden; dat de huidige rechtspraak zich alleen steunt op de configuratie dezer wegen en van oordeel is dat alleen rekening mag gehouden worden met de zichtbare en blijvende karakteristieken ervan, dewelke zich eveneens opdringen aan de weggebruikers die volledig vreemd zijn aan de streek, waar bewuste wegen gelegen zijn; dat gevolglijk twee wegen zich verlengen, wanneer de verlengde as van de ene weg min of meer overeenstemt met de as van de andere weg en dat hun wederzijdse breedte

nagenoeg dezelfde is (zie o.m. Burg. Rechtb. Brussel, 26 Februari 1949, Rec. Ass. R., n° 4452, en Handelsrechtb. Brussel, 20 April 1949, ibidem, n° 4525); dat de logische toepassing van dit criterium leidt tot de conclusie dat, eens aangenomen dat een weg zich verlengt in een andere, de andere zich verlengt in de ene en omgekeerd, aangenomen dat een weg zich verlengt in een andere, de andere zich niet verlengt in de ene;

Overwegende dat in het gegeven geval uit bovenvermelde schets duidelijk blijkt, dat de Wautersstraat zich niet verlengt in de Markt en dat de Markt zich niet verlengt in de Wautersstraat; dat gevolglijk beide wegen secundair zijn en de prioriteit bepaald wordt door artikel 55 van de wegcode; dat verdachte, van rechts komende, op deze prioriteit aanspraak mocht maken en hij zich derhalve niet schuldig maakt heeft aan feit B;

Op burgerlijk gebied :

Overwegende dat op burgerlijk gebied slechts die fouten door de Rechtbank in aanmerking mogen worden genomen die in oorzakelijk verband tot de schade staan; dat, in toepassing van dit grondbeginsel, de rechtspraak doorgaande van oordeel is, zich steunende op de absolute bewoording van artikel 54 van de wegcode, dat de weggebruiker van de hoofdweg (of daarmede gelijkgestelde weg, indien artikel 55 van de wegcode moet toegepast worden) niet burgerlijk verantwoordelijk is voor de schadelijke gevolgen van een aanrijding met de weggebruiker van de secundaire weg;

Overwegende echter dat het niet uitgesloten is dat de weggebruiker van de hoofdweg insgelijks een fout — die het ongeval heeft veroorzaakt — begaan heeft en derhalve voor een deel aansprakelijk moet gesteld worden; dat sommige rechtspraak aldus zeer terecht oordeelt dat hij burgerlijk verantwoordelijk moet gesteld worden in geval van zware fout van zijnentwege (zie o.m. Hand. Rechtb. Brussel, 26 October 1940, Bull. Ass. 1941, p. 142, en Burg. Rechtb. Brussel, 28 December 1940, ibidem, p. 174);

Overwegende dat in casu verdachte, rechthebbende op de voorrang, een zeer zware fout begaan heeft, door uiterst links te rijden aan de aansluiting, hoewel hij beschikte over een breedte van circa 20 meter; dat de burgerlijke partij, weggebruiker van de secundaire weg, zich moeilijk kon verwachten aan de verschijning van de prioritaire weggebruiker op deze plaats der aansluiting; dat deze fout gewis eveneens het ongeval heeft veroorzaakt; dat de Rechtbank van oordeel is dat derhalve verdachte voor de helft dient verantwoordelijk gesteld te worden;

Overwegende dat de Rechtbank zich verenigt met de eerste rechter wat betreft de raming der schade;

Vlaamse Juristen,
abonneert U
op het
"Rechtskundig Weekblad"

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE GENT

3e Kamer. — 15 Februari 1951.

Voorzitter : M. de Smet.

Rechters : M.M. Loicq en Reyniers.

Referendaris : M. Cloquet.

Advocaten : Mrs Tollenaere en Théry.

Bezit van roerend goed (art. 2279 B.W.). — Tegen de bezitter te goeder trouw staat een vordering tot schadevergoeding wegens bij de verkrijging begane lichte fouten niet open.

De «goede trouw» van het bezit van roerend goed dekt de niet-opzettelijke fouten, welke de bezitter mocht begaan hebben bij het zich aanschaffen van het roerend goed.

Voldoende is, dat de bezitter te goeder trouw is ; niet is bovendien vereist, dat hij zich niet aan de lichtste onvoorzichtigheid zou hebben schuldig gemaakt. Het stelsel van art. 2279 B.W. berust hierop, dat het bezit van roerend goed een eenvoudige, objectieve, openbare en veilige grondslag is voor het aannemen van eigendom.

Mocht een kies onderzoek naar eventuele lichte aquiliaanse fouten van de bezitter worden aanvaard, zo zou het beoogde doel niet worden bereikt en de gewenste zekerheid teloorgaan.

P.V.B.A. Verstraeten t/ Bloes.

Overwegende dat eiseres het slachtoffer is geweest van aftroggelarijen, gepleegd door zekere Maurice De Jonghe, die bij middel van bedrieglijke manoeuvres zich door eiseres sanitaire voorwerpen deed afleveren, die hij te eigen bate te gelde maakte;

Overwegende dat Maurice De Jonghe aan verweerder een deel van bedoelde voorwerpen verkocht;

Overwegende dat eiseres staande houdt dat verweerder bij het aankopen van de litigieuze voorwerpen zich rekenschap had moeten geven van hun verdachte oorsprong;

Dat verweerder inderdaad volgens eiseres zeer naïef en lichtgelovig is geweest, toen hij zich liet geruststellen door de verklaringen van Maurice De Jonghe, luidens dewelke deze laatste de litigieuze voorwerpen zou ontvangen hebben van een zijner schuldenaren te Gent in betaling van een schuld, zodat hij, Maurice De Jonghe, die bedoelde voorwerpen naar zijn huis te Knokke niet kon vervoeren, verplicht geworden was die op een taxi te laden om ze onmiddellijk te gelde te maken tegen de best mogelijke prijs;

Overwegende dat de aankoop van de litigieuze voorwerpen in zulke omstandigheden volgens eiseres een fout is geweest, die haar schade heeft berokkend, vermits zij de voorwerpen anders nog in de handen van de aftroggelaar zou teruggevonden hebben;

Overwegende dat eiseres, hierop steunende, aan verweerder betaling vordert van Fr. 11.969,— zijnde de tegenwaarde van de afgetroegelde voorwerpen;

Overwegende dat het als vaststaande dient aangenomen te worden dat verweerder te goeder trouw gehandeld heeft;

Dat hij zich inderdaad tegen Maurice De Jonghe als burgerlijke partij heeft gesteld wegens het in opspraak brengen van zijn goede faam ten gevolge van de litigieuze verkoop;

Dat verweerder voor de strafrechtelijke instanties één frank schadevergoeding bekwam, omdat zijn eer aan dergelijke schending blootgesteld was geweest;

Dat zulks impliceert dat hij door de strafrechter als

te goeder trouw werd aangezien en dat dit besluit zich dan ook met het gezag van het gewijsde aan de zittinghoudende rechtbank opdringt;

Overwegende dat het derhalve overbodig is te onderzoeken of verweerder bij het aankopen van de litigieuze voorwerpen een fout zou hebben begaan, welke, alleen of in samenloop met fouten door eiseres zelve bedreven, de schade zou hebben veroorzaakt;

Dat een dergelijke fout inderdaad zonder invloed zou blijven op het recht van verweerder betreffende de litigieuze voorwerpen;

Dat dit recht steunt op het bezit daarvan en verweerder dit bezit verwierf als gevolg van zijn aankoop te goeder trouw;

Overwegende dat de goede trouw voorzien bij artikel 2279 van het B.W. de niet opzettelijke fouten dekt welke de bezitter mocht gepleegd hebben bij het zich aanschaffen van roerende goederen (cfr. Laurent, deel XXXII, blz. 609);

Dat de wet inderdaad uitsluitend vereist dat de bezitter te goeder trouw weze en geenszins bovendien vergt dat hij ook niet aan de lichtste onvoorzichtigheid schuldig zou zijn;

Overwegende dat de wetgever het stelsel van de eigendom — wat betreft de roerende goederen — op het bezit heeft gevestigd, omdat het feit van het bezit voor iedereen een eenvoudige objectieve, publieke en zekere grondvest is;

Dat mocht dergelijk criterium meer eisen dan de goede trouw en mocht het vervangen worden door het kies onderzoek van eventuele lichte aquiliaanse fouten, door de ene of door de andere partij gepleegd, het beoogde doel in zulk geval volkomen zou worden gemist, en de gewenste zekerheid totaal zou verdwijnen;

Dat de bescherming van het bezit te goeder trouw van geen nut ware indien, niettegenstaande deze goede trouw, het nog mogelijk mocht zijn langs de aquiliaanse vordering een vergoeding te bekomen, d.w.z. een resultaat gelijkaardig aan datgene hetwelk de wet verbiedt;

Om deze redenen,

De Rechtbank,

Verklaart de vordering ontvankelijk doch niet gegrond, dienvolgens wijst ze van de hand en verwijst eiseres in de kosten van het geding.

VREDEGERECHT NAZARETH

25 October 1950.

Rechter : M. Deval.

Advocaten : Mrs J. De Meester en A. Simpelaere.

Pacht. — Bouwgrond. — Niet als dusdanig in pacht-overeenkomst vermeld. — Artikelen 1774 en 1775 B.W. — Art. 3, 1° wet van 31 Maart 1948. — Opzeggingstermijn. — Verlenging tot op vervaldag.

De wet van 31 Maart 1948, houdende voorlopige regeling van de uitwerking van de opzeggingen in zake landpacht, heeft de bepalingen van art. 1775 B. W. gewijzigd.

De pachtovereenkomst betreffende grond, die naar het oordeel van de vrederechter als bouwgrond moet worden aangemerkt, doch niet als zodanig in de overeenkomst is beschreven, zou, wanneer de eigenaar de bedoeling heeft op de verpachte grond te bouwen, beëindigd worden met inachtneming van

een opzeggingstermijn van drie maanden, doch slechts tegen de vervalldag.

Kop t/ De Keukelaere.

Aangezien de vordering ingeleid bij geregistreerd exploit van deurwaarder M. Baelen te Nazareth dd. 18 Maart 1950 strekt tot het horen zeggen voor recht dat het perceel land, eigendom van eiser, gelegen te Nazareth, Drabstraat, het karakter van bouwgrond heeft; dienvolgens de opzegging gegeven door eiser aan verweerder geldig te horen verklaren met veroordeling van verweerder het litigieus stuk land ter beschikking van eiser te stellen tegen 1 Juli 1950 en bij gebreke daaraan te voldoen eiser te horen machtigen over te gaan tot de uitdrijving van verweerder dit desnoods met de hulp van de openbare macht; verder te horen zeggen dat het aanbod van eiser om 400 fr. te betalen als prijsvergoeding voldoende is en met betaling dezer som eiser vrij van alle schuld zal zijn tegenover verweerder;

Aangezien eiser eigenaar is van een stuk land, groot 1227 m² gelegen te Nazareth, Drabstraat, en welke in pacht is bij verweerder;

1°) Over het karakter van het litigieus perceel grond: Aangezien het stuk grond waarvan eiser eigenaar is gelegen is langsheen de straatweg en omringd van woningen;

Dat ontegensprekelijk gezien de ligging van het stuk land, dit moet beschouwd worden als bouwgrond;

Dat verweerder ten andere niet betwist dat aan de litigieuze grond het karakter van bouwgrond moet gegeven worden;

2°) Over de opzegging :

Aangezien eiser bij exploit van deurwaarder M. Baelen te Nazareth dd. 18 Maart 1950 opzegging van huur heeft betekend aan verweerder tegen 1 Juli 1950 met vermelding dat eiser zinnens is een huis te bouwen op de litigieuze grond;

Aangezien verweerder de geldigheid van deze opzegging betwist beweerende dat de opzeggingstermijn van drie maanden niet wettelijk is; dat integendeel bij toepassing van artikel 1775, 1° alinea van het B.W.B. verweerder een opzeggingstermijn van twee jaar moet genieten;

Dat artikel 3 der wet van 31 Maart 1948 alleen maar bepaalt dat de schorsing voorzien bij art. 1 van voornoemde wet niet toepasselijk is op de bouwgronden maar niets zegt over de opzeggingstermijn;

Aangezien artikel 1775 van het B. W. B. gewijzigd bij artikel 7 van de wet van 7 Maart 1929, 5° alinea bepaalt dat de opzeggingstermijn ten minste 3 maanden moet zijn wanneer het gaat over bouwgronden verhuurd zoals wordt bepaald in n° 3 van artikel 1774 van het B. W. B.;

Aangezien artikel 1774 gewijzigd door art. 6 der wet van 7 Maart 1929, twee voorwaarden bepaalt, namelijk dat het gaat over gronden die, gezien hun ligging moeten beschouwd worden als bouwgronden en dat zij als dusdanig werden aangegeven op het ogenblik der verhuring;

Aangezien zoals reeds hoger werd vermeld de litigieuze grond ontegensprekelijk moet aangezien worden als bouwgrond;

Dat nochtans deze hoedanigheid van de grond niet werd opgegeven bij de verhuring;

Aangezien deze laatste vereiste niet noodzakelijk is gezien de wet van 31 Maart 1948, art. 3 voorziet dat het volstaat dat de Vrederechter vaststelt dat

bedoelde grond het kenmerk bezit van bouwgrond en dat de opzegging met het oog op deze benutting gegeven werd;

Dat in deze omstandigheden niet alleen de pachtverlenging niet toepasselijk is op deze gronden, maar dat moet aangenomen worden dat de opzeggingstermijn voor deze gronden slechts drie maanden moet zijn;

Dat weliswaar de wetgever in de wet van 31 Maart 1948 niet spreekt over de opzeggingstermijn;

Dat verweerder meent daaruit te moeten afleiden dat de opzeggingstermijn van twee jaar noodzakelijk is;

Dat dit nochtans niet het inzicht is geweest van de wetgever wanneer hij artikel 3, n° 1 heeft ingelast in de wet van 31 Maart 1948;

Dat inderdaad art. 3 n° 1 van voornoemde wet overbodig zou zijn indien de wetgever had gewild dat een opzeggingstermijn van twee jaar vereist was;

Dat n° 2 van art. 3 der wet van 31 Maart 1948 had volstaan, gezien de eigenaar alsdan opzegging kon geven voor eigen gebruik, dus ook voor het optrekken van een gebouw op de grond en hij over het goed kon beschikken na de twee jaar;

Aangezien rekening houdende met de grote vernieling van woonhuizen tijdens de oorlogsjaren, het wel degelijk het inzicht is geweest van de wetgever zo vlug mogelijk bouwgronden vrij te geven opdat zoude kunnen overgegaan worden tot het oprichten van woonhuizen om alzo de nijpende nood van huisvesting te lenigen;

Dat dan ook van zodra wordt vastgesteld dat de grond het karakter bezit van bouwgrond en dat de eigenaar van de grond in een opzeggingsbrief zijn inzicht te kennen geeft de grond naar zijn bestemming aan te wenden, artikel 1775, par. 5 van het B. W. B. van toepassing is;

Aangezien anderzijds rekening moet gehouden worden bij de opzegging met de vervalldag van de pacht;

Aangezien in zake de pacht afgesloten was per jaar met vervalldag Kerstdag van ieder jaar;

Aangezien de vooropzegging van drie maanden gegeven door ieder, bij toepassing van art. 1775, par. 3 van het B. W. B. dient verlengd te worden tot Kerstdag 1950 (J. J. P. 1947, 341, Vred. Herzele);

Om deze redenen :

De rechtbank recht doende op tegenspraak en in eerste aanleg, alle tegenstrijdige besluiten van de hand wijzende verklaart de opzegging gegeven door eiser aan verweerder op 18 Maart 1950 betreffende het perceel grond gelegen te Nazareth, Drabstraat, geldig maar slechts met uitwerksel op 24 December 1950 en bij gebreke daaraan te voldoen machtigt eiser over te gaan tot de uitdrijving van verweerder, dit desnoods met de hulp van de openbare macht;

Veroordeelt verweerder tot al de kosten van het geding.

NOOT. — I. Bij art. 1775, lid 5 B.W. wordt bepaald dat de opzeggingstermijn voor de pachten van land, welk als bouwgrond in de pachtovereenkomst werd opgegeven en als dusdanig moet beschouwd worden volgens art. 1774, § 3, 3°, ten minste drie maand zal bedragen.

Deze bepaling is van openbare orde (art. 1175, 1°). Bij art. 3, 1°, lid 2, wet van 31 Maart 1948 tot

voorlopige regeling van de uitwerking van de opzeggingen in zake landpacht, wordt bepaald dat opzegging kan gegeven worden voor bouwgrond zo de Vrederechter vaststelt dat bedoelde grond het kenmerk bezit van bouwgrond en de opzegging met het oog op deze benutting gegeven werd.

Welk moet dan de termijn van opzegging zijn?

II. Het vorenstaand vonnis van het Vredegerecht te Nazareth zegt drie maand. Een vonnis van de Vrederechter te Herzele van 11 Juni 1947, in voormeld vonnis aangehaald, zegt insgelijks drie maand, doch beoogt een gans ander geval, namelijk te weten op welke wijze kan bewezen worden dat bij het sluiten van een pachtovereenkomst de grond als bouw- of nijverheidsgrond moest beschouwd worden.

De Vrederechter van Herzele acht voldoende bewezen uit de bewoordingen van een akte, dat het verpacht land als nijverheidsgrond werd opgegeven, zodat art. 1775 B. W. toepasselijk was. De wet van 31 Maart 1948 was toen trouwens nog niet van toepassing.

III. Bij vonnis van 26 November 1949 (Tijdschrift van de Vrederechters 1950, blz. 34), besluit de Vrederechter van Aarschot dat de dwingende bepalingen van art. 1775 B. W. niet werden afgeschaft noch gewijzigd door de wet van 31 Maart 1948 en derhalve de opzeggingstermijn twee jaar moet bedragen, zo de grond waarvoor opzegging werd gegeven niet als dusdanig in de overeenkomst werd opgegeven en hij slechts volgens de vaststelling van de Vrederechter als bouwgrond wordt gekenmerkt.

IV. Tegen deze stelling kan ingeroepen worden: dat men aan de kopers van bouwgrond gelegenheid heeft willen geven om vlug in het bezit van aangekochte bouwgrond te komen; dat zo de opzeggingstermijn op twee jaar behouden bleef het 2° lid van art. 3 der wet van 31 Maart 1948 zou volstaan en lid 1 overbodig zou zijn. Lid 2 van art. 3 laat o.m. de opzegging toe voor eigen inbedrijfneming, doch deze bewoordingen dienen begrepen in de zin van art. 1774. De pachtwet bedoelt bij art. 1774, § 2, lid 4 onbetwistbaar de inbedrijfneming als landbouwer en niet als huisbouwer. Daarenboven is de wettelijke verlenging van 31.3.1948 een uitzonderingswet, die zo maar niet stilzwijgend de dwingende bepalingen van het burgerlijk wetboek vermag af te schaffen of te wijzigien.

Het gaat niet op ze nu uit te leggen ten gunste van de bouwers en binnenkort, nu men op uitbreiding van de landbouwteelt aandringt, misschien ten voordele van de landbouwers.

V. Waar de Vrederechter van Nazareth de opzegging, gedaan tegen te vroege datum, verlengt tot op de vervaldag van de pacht, past hij de thans algemeen geldende rechtspraak en rechtsleer in zake pacht en huuropzeggingen toe. (Zie hierover de aanzienlijke rechtspraak en rechtsleer aangehaald in het vonnis van 11 Juni 1947, Vredegerecht Herzele, Tijdschrift van de Vrederechters, blz. 341.)

VI. Tegen het vonnis van Nazareth kan ook nog het volgende aangevoerd worden: bij ontstentenis van vermelding in de pachtovereenkomst dat het land als bouwgrond, enz. moet beschouwd worden, bedraagt de duur negen jaar (artikel 1774, 1° en 2° B. W.);

Het lijkt niet aanvaardbaar dat men bij de wet van 31 Maart 1948 zo maar ineens voor dergelijke pachten, die bij het intreden negen jaar moesten lopen, een opzegging van drie maand toelaatbaar en redelijk zou geacht hebben.

E. v. D.

BIBLIOGRAPHIE

Dr F. M. Baron van ASBECK, Dr J. H. W. VERZIJL.
United Nations Textbook. — Universitaire Pers
Leiden. 1950. 355 p.

Wie belangstelling heeft voor het Volkenrecht zal met dankbaarheid deze uitgave begroeten. De twee professoren van Volkenrecht aan de universiteiten van Leiden en van Utrecht hebben in dit handig boekje de bijzonderste teksten samengebracht die de evolutie van het Volkenrecht in de laatste tijden hebben bepaald.

De teksten zijn uitsluitend opgenomen in de Engelse taal.

In het eerste gedeelte worden al de documenten verzameld, die aanleiding gegeven hebben tot het Charter van de Verenigde Natïën, namelijk, na het oude handvest van de Volkenbond, het Atlantisch Charter van 1941 met al de achtereenvolgende verklaringen, verslagen en manifesten die het tot stand komen van het Charter der Verenigde Natïën hebben voorafgegaan.

Het tweede gedeelte bevat het Charter der Verenigde Natïën.

Het derde gedeelte is gewijd aan het Internationale Hof van Justitie.

Het is een uiterst gelukkige gedachte geweest aan het boek een vierde deel toe te voegen met de menigvuldige regionale verdragen die thans zozeer in het brandpunt staan van de belangstelling.

De teksten worden toegelicht met notas.

Het boek is in de eerste plaats een studieboek, dat zeer goede diensten zal bewijzen bij het onderwijs in het Volkenrecht aan de universiteiten, doch al wie belangstelt in het internationale leven van deze tijd zal voortdurend te rade moeten gaan bij de teksten zelf, die hier op zo gelukkige wijze samengebracht zijn geworden.

Het idee van deze verzameling is opgevat geworden in de schoot van de studiegroep voor internationaal recht « Prof. Telders », van de Universiteit te Leiden. Piëteitvol wordt in de inleiding de figuur herdacht van de grote wetenschapsmens en de grote vaderlander die Prof. Telders geweest is.

Dit United Nations Textbook zal voorzeker niet alleen in Nederland, doch in vele andere landen gebruikt worden.

R. V.

Hermann NOTTARP. — **Gottesurteile. Eine Phase im Rechtsleben der Völker.** — (Kleine Allgemeine Schriften zur Philosophie, Theologie und Geschichte. Geschichtliche Reihe, Heft 418. J. Bamberger Verlagshaus Meisenbach und C°, 1949, 304 p.

Tot oplossing van gerezen moeilijkheden zocht men in de Oudheid, in de Middeleeuwen en thans nog bij primitieve volkeren een uitweg door een beroep te doen op de tussenkomst van de goden, opdat zij rechtstreeks hnn wil zouden te kennen geven, d.w.z. de onschuldige bijstaan en de schuldige straffen.

De bekende Duitse rechtshistoricus, Dr Nottarp, destijds achtereenvolgens professor te Bonn, Königsberg en te Würzburg heeft, ten behoeve van een bredere lezerskring, zonder nota's of bibliographie — dat wordt onder de titel « Gottesurteil Studien » in het vooruitzicht gesteld als afzonderlijke uitgave — een zeer uitgebreid overzicht geschetst van het wezen, de verbreiding, de dynamiek, het voltrekken en de bijval over de gehele wereld van de godsoordelen. Opmerkenswaard is het wel dat ook Nottarp de

mening van Ernest Mayer verwerpt als zou de foltering uit de godsoordelen ontstaan zijn (p. 49).

Al wie zich in het vervolg nog met het probleem der godsoordelen zal inlaten, zal dit werk van Nottarp niet meer kunnen voorbijzien: want het koppelt « Grundlichkeit » met « Sachlichkeit ».

L. Th. Maes.

BALIELEVEN

Naar aanleiding van de besprekingen die plaats hadden op de algemene vergadering van het Verbond der Belgische Advocaten te Hasselt, waarvan wij in ons vorig nummer verslag uitbrachten, ontvingen wij van onze zeer bevoegde confrater Mr Paul Pollet het hieronderstaand artikel.

* * *

DE GEZINSVERGOEDINGEN AAN DE LEDEN DER BALIE

Het *Rechtskundig Weekblad* van 22 April l.l. heeft, in verband met de algemene vergadering van het Verbond der Belgische Advocaten, te Hasselt op 14 April l.l. gehouden, de tekst gepubliceerd van het verslag opgesteld op initiatief van de Conferentie der jonge Balie van Kortrijk, nopens dit besproken onderwerp.

Daar het verbond een commissie heeft samengesteld die binnen kort desaangaande stelling zal moeten nemen, zijn we zo vrij:

- 1) enige verkeerde opmerkingen van het verslag, die niet met de laatste wetgeving overeenstemmen in het ware daglicht te stellen.
- 2) zekere wettelijke gegevens te verduidelijken.
- 3) bondig de opportuniteit te onderzoeken nopens het stichten van een mutualiteit door de advocaten.

I.

Het verslag zegt: « De Wet heeft zelfs voorzien dat een *Nationale Hulpkas* is opgericht voor al wie niet aangesloten is bij een vrije kas of beroepskas. »

De terminologie heeft haar belang voor de klaarheid der discussies.

Er bestaat geen *Nationale hulpkas* noch in het regiem van de loontrekkenden noch in het regiem van de niet-loontrekkenden.

Wel bestaan er boven de primaire kassen en speciale kassen en boven de onderlinge maatschappijen en secties een *Hulpkas van de Staat* en een *Onderlinge Hulpkas van de Staat* die van ambtswege aansluiten eenieder die verzuimt lid te worden van een primaire kas of onderlinge maatschappij en een *Nationale Kas* die de compensatie doet in tweede graad tussen de primaire kassen.

De verslaggever heeft dus klaarlijk bedoeld de *Onderlinge Hulpkas van de Staat*.

II.

Het verslag zegt verder: « De advocaat betaalt meestal de hoogste bijdrage thans vastgesteld op 660 fr. per semester vermeerderd met allerhande bijdragen in de kosten der administratie en anderen. »

Doen we opmerken dat de wet een onderscheid maakt tussen de stagist en de ingeschreven advocaat voor wat het bedrag der bijdragen betreft.

De advocaat is verplicht 660 fr. als verdelingsbijdrage eerste categorie te betalen per semester (Art. 152ter Besluit van de Regent van 7 September 1946, art. 13).

De stagist moet slechts 440 fr. als verdelingsbijdragen betalen (3de categorie, art. 152ter § 2).

De advocaat is gehouden in het geheel 750 fr. per semester te betalen, bedrag dat aldus is samengesteld:

Verdelingsbijdragen :	660 fr.
Bijdragen beheerskosten	60
Bijdragen voorzorgsfonds	30

750 fr.

De stagist moet 500 fr. betalen zijnde :	
Verdelingsbijdrage :	440 fr.
Bijdragen beheerskosten :	40
Bijdragen voorzorgsfonds :	20

500 fr.

Het is onjuist te zeggen dat de advocaat *meestal* de hoogste bijdrage betaalt. De waarheid is dat hij *altijd* betaalt. Hij is inderdaad gerangschikt door de wet in de eerste categorie leden en het kadastraal inkomen van zijn huis of het bezit van auto (voorzien bij art. 175 van het K. B. van 22 December 1938 waarvan het verslag gewag maakt) zouden verwarring in de geesten kunnen brengen daar deze elementen voor hetgeen de advocaten aangaat geen rol spelen.

III.

« De bijdragen moeten in principe betaald worden zolang men een bedrijvigheid uitoefent en in elk geval tot 65 jaar en dit van het begin van het bedrijf. »

Er dient opgemerkt dat om verplicht te zijn bijdragen te betalen men niet noodzakelijkerwijze verplicht moet zijn het beroep van advocaat *uit te oefenen*. Het volstaat dat men ingeschreven zij op de tabel der advocaten en een naamplaat dit beroep aan het publiek zou aankondigen, opdat bij toepassing van het zeer algemeen art. 77 men vermoed zou zijn dit beroep ook werkelijk uit te oefenen.

Art. 7, dat op dusdanige manier is opgesteld dat bijna niemand aan de toepassing der wet ontsnapt, zegt inderdaad:

« Al wie door middel van een aankondiging, een uitstalling, uithangbordje, een bordje, *een plaat*, een opschrift of door onverschillig welke aanduiding, ter kennis van derden brengt dat hij een beroep uitoefent, wordt voor de toepassing van dit besluit, ondersteld werkelijk dit beroep uit te oefenen. »

Hetzelfde geldt voor hem, die verklaart een beroep uit te oefenen door zulks op zijn brieven, zijn facturen of op elke ander drukwerk dat hem, eigen is te vermelden. »

Zo komt het dat advocaten die zeer oud zijn, die sinds jaren geen practijk meer uitoefenen noch zelfs het Paleis bezoeken toch nog onder toepassing der wet vallen omdat ze steeds ingeschreven zijn op de tabel en steeds een plaat bezitten.

Drukken we er op dat er geen ouderdomsgrens bestaat voor de advocaten. De advocaten die meer dan 65 jaar oud zijn moeten steeds bijdragen betalen.

De verslaggever heeft vermoedelijk gemeend dat de ouderdomsgrens van 65 jaar voorzien in art. 5 van het Besluit van de Regent van 30 Maart 1948 op al de leden der onderlinge maatschappijen toepasselijk was.

Dit is een missing die in het publiek doorgedrongen is en zelfs door sommige vrederechters begaan wordt.

Er weze op gedrukt dat de ouderdomsgrens alleen betrekking heeft op de gewezen werkgevers en gewezen, buiten dienstverbandstaande arbeiders, voorzien bij sectie 5 Hoofdstuk 7 der Wet dat art. 171 van het O. K. B., van 22 Dec. 1938 is geworden.

IV.

Het verslag doet eindelijk suggesties tot hervorming en stelt voor «dat het Verbond der advocaten zou overgaan tot het stichten van een kas waarin uitsluitend de leden van de rechterlijke orde zouden opgenomen worden».

Het concept «rechterlijke orde» is te algemeen.

De rechters, substituten, enz., zouden van deze mutualiteit geen deel *mogen* uitmaken daar ze ingevolge de wet vallen onder het regiem der loontrekken (Wet van 4.8.1930) en het gunstigste barema genieten der gezinsvergoedingen.

De vraag stelt zich of de verslaggever de administratieve structuur der wet niet over het hoofd heeft gezien.

Sinds 1930 heeft de wetgever er altijd aan gehouden dat om door de Regering aangenomen te worden zowel de primaire kassen als de onderlinge kassen aan zeer bepaalde voorwaarden zouden voldoen.

Art. 56, 3° voorziet: «De leden moeten minstens ten getalle van 5.000 zijn».

Dit cijfer mag niettemin door een Besluit van de Minister van Arbeid en Sociale Voorzorg in bijzondere gevallen op eensluidend advies van de Commissie van Kindertoeslagen worden verlaagd, zonder echter beneden 1.000 te mogen dalen.

Laat ons nu veronderstellen dat er voldoende leden zouden zijn om een kas te stichten, dan moet men rekening houden, in verband met het welgelukken van dit initiatief, met twee belangrijke factoren:

De psychologische factor:

De wet op de gezinsvergoedingen ten voordele van de niet-loontrekken «n'a pas la côte d'amour».

De advocaten in het algemeen — men moet het met spijt vaststellen — zijn er geen aanhangers van. Men moet zich geen illusies maken: ze zullen niet met meer enthousiasme beziel zijn wanneer het kinderen van hun confraters zal gelden.

Op 15 Maart heeft het Verbond de «Voorzorgskas der Advocaten» gesticht. Voorzeker een gelukkig initiatief, waarvan echter de verwezenlijkingen zullen moeten afgewacht worden. Dit betreft het pensioen dat zal uitgekeerd worden aan de advocaat die 70 jaar oud is en 20 jaar de praktijk heeft uitgeoefend, of de helft van het pensioen aan de Weduwe.

Deze wet zal met meer sympathie aanvaard worden omdat ongelukkig het persoonlijk voordeel nog een grote rol speelt.

Voor wat de gezinsvergoedingen betreft zal dit het geval alleen zijn voor degenen die kinderen hebben en die dan nog verkeren in de voorwaarden voorzien door de artikels 100, 101 en 102.

De technische factor:

We zijn volstrekt niet overtuigd dat, wanneer het Verbond er in slaagt een mutualiteit in het leven te houden, de advocaten meer gezinsvergoedingen zullen genieten dan langs het kanaal der bestaande mutualiteiten, waarbij ze aangesloten zijn.

Men moet er zich van bewust zijn alvorens tot de realiteiten over te gaan dat het op touw zetten van

dergelijk gecompliceerd organisme gepaard gaat met grote uitgaven.

Te meer, het nemen van de vereiste verantwoordelijkheden, voor hetgeen het beheer aangaat, is niet de taak van advocaten.

Het beheer en het bestuur van deze organismen moet onder bestendig toezicht staan van boekhouders en rekenplichtigen.

Een gespecialiseerd personeel — met al zijn sociale lasten — dient aangeworven te worden.

Wil men iets verwezenlijken dat de Balie waard is moet dit op een moderne manier opgevat worden.

Gezien het ontzaglijk bureelwerk, de zeer belangrijke rekenplichtige taken, past het dat dit door mechanographie zou gebeuren. Anders is het onbegonnen werk.

Welnu, om zich dit kostelijk materiaal aan te schaffen zou dit grote uitgaven vergen die na jaren niet gedelgd zouden zijn.

Om een gedacht te geven van de waarde dezer machines weze er aan herinnerd dat ze zelfs niet te koop zijn maar door Amerikaanse firma's aan de Belgische compensatiekassen per maand verhuurd worden en onder toezicht blijven van geschoold personeel.

Besluit:

We menen derhalve dat om psychologische en vooral om technische redenen, die in dit probleem van het hoogste belang zijn, het voor het ogenblik niet gewenst is dat het Verbond zou trachten een grote mutualiteit te stichten.

Eerst de vruchten afwachten die de voorzorgskas der Advocaten zal afwerpen, lijkt ons een wijze houding te zijn en middelerwijl het wettelijk systeem ten gunste der advocaten langs het kanaal der huidige mutualiteiten laten bestaan.

Paul POLLET.

Overzicht van de buitenlandse juridische literatuur

NEDERLAND

- Dooyeweerd H.* — De strijd om het souvereiniteitsbegrip in de moderne rechts- en staatsleer. — Amsterdam, H. J. Paris. 62 p.
- Duijsma J.* — Rechts- en wetkennis voor de middenstand. — 10e dr. Purmerend, J. Muusses. 123 p.
- Dijkman S.* — Beknopte inleiding tot het privaatrecht. — 5e dr. Zwolle W. E. J. Tjeenk Willink, 89 p.
- Faber W. en P. P. Paul.* — Het a.b.c. van de wegenverkeerswet. — Utrecht, A. W. Bruna & Zoon. VIII, 171 p.
- François J. P. A.* — Handboek van het volkenrecht. — Zwolle, W. E. J. Tjeenk Willink. 2. 2e dr. XXII, 1048 p.
- Groot, W. E. C. de.* — Nederlandse belastingwetten. — Alphen a. d. Rijn, N. Samson.
- Hoekstra J.* — De eerste en de tweede Hunsinger codex. — 's Gravenhage, Martinus Nijhoff. 219 p.
- Kloosterman S.* — Nederlandse politie-organisatie. — Alphen a. d. Rijn, N. Samson.
- Knol H. D. M.* — Recht voor het middenstandsexamen. — 's Gravenhage, G. Delwel. XII, 168 p.
- Kymmell J.* — De ontwikkeling van het internationale betalingsverkeer. — Leiden, H. E. Stenfort Kroese. XIV, 350 p.
- Leeuwen W. C. J. van.* — Verwerking van recht op het overeengekomene. Proefschrift Gemeente-Universiteit Amsterdam, Amsterdam, Dillgentia. 127 p.
- Morren H. J.* — De werkloosheidsverzekering. Alphen a. d. Rijn, Samson.
- Nes J. G. Th. van, en B. A. van Mourik.* — Sociale wetgeving. Wat je behoort te weten wanneer je zelf gaat verdienen. — 2e dr. Meppel, H. ten Brink. 59 p.
- Noordenbos P.* — Overheidsdocumentatie. — 5e dr. Alphen a. d. Rijn, N. Samson. XXII, 220 p.
- Overdiep G. en J. C. Tjessinga.* — De rechtsomgang van Franekeradeel, 1406-1438. Franeker, T. Wever. 165 p.
- Straatman St en H. Slagter.* — Belastingrecht en sociale

- wetgeving. — 7e dr. Zutphen, W. J. Thieme & Co. XII, 258 p.
- Versteeg Th. A.* — Overzicht van privaatrechtelijke uitspraken van de Hoge Raad. — 's Gravenhage, A. Jongbloed & Zoon. XII, 84 p.
- Vlaming D. Th. M.* — Praelectiones iuris matrimonii ad normam codicis iuris canonici. — 4e dr. Bussem Paul Brand. XX, 574 p.
- Völlmar H. F. A.* — Inleiding tot de studie van het Nederlands burgerlijk recht. — 2e dr. Zwolle, W. E. J. Tjeenk Willink. XIV, 701 p.
- Vries J. de.* — Handvest der Verenigde Naties, Westerse Unie, Noord-Atlantisch verdrag, Raad van Europa. — Tekstuitgave. Zwolle, W. E. J. Tjeenk Willink, 197 p.
- Adriani P. J. A.* — Het belastingrecht, zijn grondslagen en ontwikkeling. Amsterdam, L. J. Veen. 3. 395 p.
- Begrip, Het, «Algemeen belang» in de verschillende onderdelen van het administratieve recht.* Verslag algemene vergadering 19 Mei 1950, ter behandeling van de praeadvies van S. O. van Poelje en C. H. F. Polak. — Haarlem, H. D. Tjeenk Willink & Zoon. 54 p.
- Bepalingen, Constitutionele, uit Indonesië sedert 18 Aug. 1945.* — 's Gravenhage, Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf, 97 p.
- Beslissingen in belastingzaken.* Verzameling van rechterlijke en administratieve beslissingen betreffende de rijksbelastingen met uitzondering van de rechten van zegel, registratie, successie, overgang en schenking. Onder hoofdred. van J. Takken. — Amsterdam, L. J. Veen. 23. Afl. 1. 96 p.
- Huurlwet, De (Wet van 13 Oct. 1950 S. K. 452).* Met uitvoeringsbesluiten. Bew. door H. F. A. Völlmar. — Deventer, A.E. E. Kluwer. IV, 158 p.
- Klerk, Joost de.* — De weg omlaag. Een poging tot het verkrijgen van een inzicht in de sociaal-psychologische aspecten van de oorlogsmisdaad. — Amsterdam, Nederlandse Keurboekkerij, 169 p.
- Scheltens H. J.* — Florilegium iurisprudentiae graecoromanae. — Leiden, E. J. Brill. 61 p.
- Vos H. B.* — Leerboek van Nederlands strafrecht. — 3e dr. Haarlem, H. D. Tjeenk Willink & Zoon. XX, 356 p.
- Drift P. A. van der.* — Kleine gids door het verslag van de Staatscommissie tot herziening van de woningwet. — Alphen a. d. Rijn, N. Samson. XIII, 76 p.
- Dubois Th.* — Luchtvaartwetten en verkeersvoorschriften. — Amsterdam, Wed. J. Ahrend & Zoon. 167 p.
- Fonkert N. L. C.* — Beschouwingen over de wetgeving op de verzekeringsovereenkomst. Proefschrift Leiden. — 's Gravenhage, Martinus Nijhoff. 431 p.
- Grinten W. C. L. van der, en A. J. Haakman.* — Buitengewoon arbeidsrecht. — 2e dr. Alphen a. d. Rijn, N. Samson. X, 150 p.
- Jacob E. H. 's.* — Juridisch modernisme en het staatsrecht van onze tijd. Rede. — Groningen, J. B. Wolters. 22 p.
- Keesing F. A. G.* — De Europese betalingsunie. — Amsterdam, Noord-Hollandse U. M. 107 p.
- Kreukniel P. B.* — Aanvaardbare mededinging. Rede. — Haarlem, De Erven F. Bohn. 24 p.
- Morren H. J.* — De werkloosheidsverzekering. — Alphen a. d. Rijn, N. Samson.
- Polak M. V.* — Schets van het Amerikaans Uniestaatsrecht. — 2e dr. Leiden, Universitaire Pers Leiden. 120 p.
- Quint M.* — De lager onderwijswet 1920. — Zwolle, Erven J. J. Tijl.
- Rasterhoff L.* — De wetgeving betreffende het onderwijs. — Alphen a. d. Rijn, N. Samson. 35 p.
- Wempe A. A.* — Belastingrecht voor het examen moderne bedrijfsadministratie en het staatspraktijkdiploma. 5e dr. Purmerend, J. Muusses. 294 p.
- Wentholt W.* — Vraagstukken rondom de credietcontrole en het deviezenbeleid. — Amsterdam, Buijten & Schipperheijn. 78 p.

FRANKRIJK

- Auby J. M.* — L'inexistence des actes administratifs. — Edit. Pedone. VIII, 352 p.
- Bourthoumieux Ch.* — La politique et le régime interalliés d'occupation de l'Allemagne de 1945 à 1949. — Edit. Pedone. 22 p.
- Cavare L.* — Les sanctions dans le pacte de la S. D. N. et dans la Charte des N.U. — Edit. Pedone. 28 p.
- Merlo M.* — L'organisation administrative de l'Algérie. — Libr. Ferraris. 200 p.
- Pourquier et Chagneau.* — Cours élémentaire d'organisation administrative marocaine. — Edit. la Porte.
- Boizard R. et Manzitti Fr.* — Les règles d'York et d'Anvers. 1950. — Libr. gén. de droit et de jurisprudence. 142 p.
- Carciente Benacerraf J.* — De la condition juridique de l'enfant naturel simple en droit comparé. — 3e éd. Edit. Pedone. 372 p.
- Conseil d'Etat.* — Etudes et documents. — 4e année 1950. — Recueil Sirey. 184 p.
- Iung N.* — Le droit public de l'Eglise dans ses relations avec les Etats. — Recueil Sirey. 342 p.
- Lamque P.* — La citoyenneté de l'Union française. — Libr. gén. de droit et de jurisprudence. 36 p.
- Olivier-Martin Fr.* — Histoire du droit français des origines à la Révolution. — Domat-Monchrestien. 763 p.
- Pesle O.* — La femme musulmane dans le droit, la religion et les mœurs. — Edit. la Porte. 262 p.
- Roubier P.* — Théorie générale du Droit. — 2e éd. 1951. Recueil Sirey. 338 p.
- Scelle G., Esmein P., Julliot de la Morandière L., Levy-Bruhl H.* — Introduction à l'Etude du Droit. I. — Edit. Rousseau et Ce. VIII, 308 p.

- Thébaull.* — Traité de droit civil malgache. — Jouve & Co. 216 p.
- Yuen-Li Liang.* — La première session de la commission du droit international. — Edit. Pedone. 22 p.

ENGELAND

- Bowker A. E.* — Behind the Bar. — Staples P. 323 p.
- Carswell D.* — Trial of Ronald True. W. Hodge 295 p.
- Critchley T.A.* — The Civil Service Today. — Gollancz. 150 p.
- Dawson R.* — Democratic Government in Canada. — O. U. P. 188 p.
- Eddy J. P.* — The Justices' Handbook. — Stevens. 224 p.
- Griffiths O.* — Elementary Mercantile Law. — Textbooks Ltd. 263 p.
- Mannheim K.* — Freedom Power and Democratic Planning. — Routledge & K. Paul. 384 p.
- Marsh D. C.* — National Insurance and Assistance in Great Britain. — Pitman. 187 p.
- Marshall O. R.* — Nathan's Equity Through the Cases. — 2d. ed. Stevens. 528 p.

TIJDSCHRIFTEN

- Rechtskundig Tijdschrift voor België** - n° 1, 1951.
- Wilson J. : De Intercommunalisatie van de Openbare Onderstand. — Adv. R. van Lennep : Het begrip Publieke Orde in Belgisch Recht.
- Nederlands Juristenblad** - afl. 16 van 21 April 1951.
- Mr P. H. Koops : De kiesgerechtigde leeftijd. — Mr J. P. Honig : De positie van de Gezagvoerder van een Luchtvaartuig. — Mr O. Leyendekkers : Enkele proeven van toekomstige wetgeving. — Mr M. V. Polak : De Amerikaanse advocatenvereniging en de eed van anti-communist zijn. — Mr M. A. Van Rooy : De begrippen bedrijf en bedrijfstak in de vestigingswetgeving. — Mr W. M. De Brauw : De advocateneed. — Drs C. J. Graafland : Verlies van Nederlandschap.
- Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie** - n° 4187 van 21 April 1951.
- Prof. Mr E. M. Meijers : Het arrest van de Hoge Raad van 5 Mei 1950 betreffende de eigendom van roerend goed. — Mr J. H. Leopold : De stichting centraal bureau van onderzoek inzake de vererving van de nalatenschappen van vermiste personen.
- De Gemeentegids** - April 1951.
- De inrichting van het strafregister. — U vraagt... wij antwoorden. — Kroniek van Jurisprudentie.
- Journal des Tribunaux** - 22 avril 1951 n° 3892.
- Marcel Feye : Le Barreau et le loi fiscale du 8 mars 1951. — Claude Deschamps : Les effets de l'autorité de la chose jugée en matière civile.
- Recueil général de l'enregistrement et du notariat** - avril 1951.
- E. Thiry : L'hypothèque légale du Trésor en matière d'impôts sur les revenus.
- Revue de l'administration et du droit administratif de la Belgique.**
- Rechtspraak.
- Répertoire fiscal** - n°s 1-2, 1951.
- De l'opposabilité à l'Etat percepteur de la date d'un acte sous seing privé constatant la prorogation d'une société en nom collectif.
- Revue du droit public et de la science politique en France et à l'étranger** - n° 1, 1951.
- Marcel Waline : L'évolution récente des rapports de l'état avec ses contractants. — Gabriel Ardant : La codification permanente des lois, règlements et circulaires.
- Recueil dalloz de doctrine de jurisprudence et de législation** - 14° cahier, 12 avril 1951.
- Maxime Mignon : Une emprise nouvelle du principe de légalité : les actes de gouvernement.